

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 1 – 2015

Stadig flere verger sliter	s. 6
De fastlåste konfliktene	s. 8
NFUs likepersonsarbeid	s. 21
Tøff boligkamp kronet med seier	s. 25

Fra generalsekretæren

Landsmøtet 2016

Landsmøtet 2009 vedtok at fra og med landsmøtet 2012 skulle landsmøteperioden være 4 år.

Puh, tenkte jeg, da har vi god tid. Men det er jo rart med det – hvor fort tiden går. Nå har vi begynt å tenke landsmøtet 2016. Vi har tenkt hvor og når, og landsstyret har vedtatt at stedet for landsmøtet igjen er Gardermoen og tidspunktet er satt til 23. – 25. september 2016.

Landsmøtet er NFUs høyeste myndighet.

Landsmøtet er en arena for status og veien videre.

Der behandles blant annet landsstyrets 4 års-rapportering, godkjenning av landsmøteperiodens regnskaper, eventuelle vedtektsendringer og ikke minst neste periodes arbeidsprogram. Vi kan si at starten for arbeidet starter for fullt høsten 2015, men administrasjonen er så smått i gang.

Det vi virkelig ønsker å satse på, er bedre tilrettelegging – spesielt med tanke på at saker og forslag blir fremstilt på en måte som er lett tilgjengelig. Her har vi et stort

forbedringspotensial, men jeg tør nok si at det å formidle for eksempel letteste vedtektsendringer kan bli litt av en utfordring.

Vil du vite mer om det som skjedde på NFUs forrige landsmøte i 2012 – så finner du dette på vår hjemmeside: www.nfunorge.org/no/Om-NFU/Organisasjonsstruktur/Landsmotet/Protokoll-og-uttalelser-fra-Landsmotet-2012/

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

Viktig melding om folkehøgskoler

TEKST: KRISTINE VIERLI

Mange av våre medlemmer velger å gå et år på folkehøgskole etter videregående. Dette er noe de kan få støtte til fra NAV. Nå har det kommet en dom i Trygderetten som sier at NAV har gitt for lite støtte til en som skal gå på folkehøgskole og som har fått innvilget uføretrygd. NAV har nå endret retningslinjene sine. Hva kan du få dekket av NAV?

Hvis du skal gå et år på folkehøgskole, kan du få støtte til å dekke de ekstrakostnadene du har ved et slikt opphold. Trygderetten sier at NAV kun kan kreve at den som får støtte til folkehøgskole skal betale de ordinære bo- og oppholdsutgiftene. Dette betyr at NAV ikke kan ta hensyn til om man har fått innvilget uføretrygd eller andre stønadsordninger, for eksempel hjelpestønad når de skal vurdere hvor mye støtte som skal gis.

Vi har fått noen henvendelser fra medlemmer som har opplevd å ikke få dekket bo- og oppholdsutgifter ved folkehøgskolen. NAV sier at de mangler oversikt over hvem dette gjelder. De ber derfor tidligere elever henvende seg til dem dersom de mener de ikke har fått den stønaden de har krav på. Dommen fra Trygderetten ligger på www.nfunorge.org under fanen «Rettigheter». Skal du søke om stønad til gå på folkehøgskole? Husk at folkehøgskolen i så fall må lage en oversikt til NAV over hvor stort beløp de ordinære bo og oppholdsutgiftene er.

LETTLEST

Har du tenkt å gå på folkehøgskole?

I så fall kan du få støtte av NAV til å dekke ekstrakostnadene som du får når du går der.

Da må folkehøgskolen lage en oversikt til NAV som viser hvor store de vanlige bo- og oppholdsutgiftene er.

Trygderetten har dømt NAV for å ha gitt for lite støtte til en som skal gå på folkehøgskole.

Han hadde fått innvilget uføretrygd.

NAV har nå endret reglene.

NFU-uro for VTA-ansvaret

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen mener Regjeringen kommer med flere positive forslag til forenkling og forbedring av arbeidsmarkedstiltakene. I en artikkel på www.nfunorge.org legger han samtidig ikke skjul på at NFU samtidig ser med stor uro på signalene om å overføre ansvaret for "Varig tilrettelagt arbeid" (VTA) til kommunene.

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
sfa@nfunorge.org
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Deltakerne på idédugnad
om NFUs likepersonsarbeid.
(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Layout: Tina Jerstad/Pan Media Group

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 2 – 2015
Kommer uke 17
Frist for saker er: 25. februar
Annonsefrist er: 10. mars

6

SFA har intervjuet juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg, om at stadig flere verger sliter etter at den nye verge-målsloven trådte i kraft sommeren 2013.

8

Det må satses mer på konfliktmekling som fagområde innen helse- og omsorgstjenestene, mener Tage Lien. Han har i 15 år arbeidet som megler i fastlåste konflikter mellom pårørende og forvaltningen.

10

Mona Hebnes i Stavanger ble tvangsflyttet fra leiligheten sin i en omsorgsbolig til en kjellerleilighet uten at hennes mor fikk beskjed i forkant.

11

Matglade kursdeltakere laget mye godt å spise på kurs i regi av NFU Stord/Fitjar lokallag nylig.

12

Norges Idrettsforbund satser for fullt på utøvere med utviklingshemning.

13

Alle de åtte beboerne i et bofellesskap i Elverum meldte seg nylig inn i NFU – samtidig!

16

Les hvordan profesjonelle forskere og medforskere med utviklingshemning jobber sammen i prosjektet «Slik vil vi ha det!»

24

Kommunereformen var tema på den årlige SAFO-konferansen nylig.

25

Tøff boligkamp i Vågå ble kronet med seier for innbyggere med utviklingshemning.

26

Les om møtet mellom helsepersonell og vordende foreldre som får vite at barnet kan ha Downs syndrom.

28

NFU har arrangert seminar om minoritetsspråklige med funksjonsnedsettelse.

Leder s. 4

Višste du at s. 31

SAFO s. 36

NFU-butikken s. 42

BPA: Frihetsverktøy – eller håpet som vil briste?

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) ble rettighetsfestet 1. januar i år. NFU har arbeidet hardt for rettighetsfesting. Vi kan feire rettighetsfestingen, men vi må ikke forbli i gledesrusen. BPA trenger på ingen måte å bli en suksess. Rettighetsfestingen er bekreftelsen på å ha oppnådd noe, men det er også en bekreftelse på at vi etter 24 års arbeid har gitt opp å sikre alle gode kommunale omsorgstjenester.

Omsorgstjenestene ble innført med sosialtjenesteloven i 1991. Tjenestene skulle bidra i de praktiske gjøremålene som den enkelte tjenesteyteren ikke selv maktet å utøve, slik som personlig hygiene, matlaging, daglig stell av leiligheten. Slike oppgaver ble også utøvd under institusjonsomsorgen. Det var likevel to svært store skiller mellom tjenestene på institusjonene og tjenestene i sosialtjenesteloven. Tjenestene skulle for det første knyttes til individet og ikke til boligen. De skulle for det andre bidra til at en kunne leve sammen med de øvrige innbyggerne i kommunen – på samme måte som andre. Sosialtjenesteloven var et sentralt middel for å oppnå reformens målsettinger om integrering og normalisering – forhold som i dag kanskje ville blitt beskrevet som inkludering, likestilling og likeverd.

Hadde omsorgstjenestene vært som beskrevet i reformdokumentene, ville det ikke vært behov for BPA. Men utviklingen gikk ikke som forutsatt. Det hele startet bra, men personer med utviklingshemning ble først og fremst bosatt i små bofellesskap. Med tiden ble bofellesskapene større og bofellesskapene bemannet. Tjenestene ble i stor grad kollektive.

Kommunaløkonomisk kan kollektive tjenester fremstå som rimeligere. Da Strand kommune planla Langelandsmoen bofellesskap med 16 beboere, hevdet kommunen at 10 årsverk var tilstrekkelig bemanning. Prosjektansvarlig forklarte at fellesrommet var utformet slik at det kun var behov for

en på vakt. Hun fortalte ikke at løsningen krevde at beboerne måtte være i fellesrommet og at tjenestene var ment å være kollektive. I dag er det 24 årsverk på Langelandsmoen.

Individuelle tjenester koster. Samdrift kan redusere kostnader. Prisen er at en fratar tjenestemottakeren valgfriheten og muligheten til å følge egne interesser og behov. Fra Ålesund ble det nylig kjent at beboerne i kommunens bofellesskap får dra på en tur i året. Den turen er også kollektiv.

Manglende kontroll og for få vaktbikkjer er grunnen til at omsorgstjenestene ble motsatt av det de skulle være. NFU trodde for lenge på reformens intensjoner. Kontrollorganet var Fylkesmannen, men kontrollordningen ble mer teknisk enn substansiell. Det har vært mange tilsyn og klagesaker, men Fylkesmannens aktivitet har først og fremst vært knyttet til enkeltparagrafer. Til nå har jeg aldri hørt om et tilsyn der en har sjekket om omsorgstjenesten sikret tjenestemottakerne en «aktiv og meningsfull tilværelse sammen med andre».

Kravet om BPA er en følge av at omsorgstjenestene aldri ble slik de var ment å være. Regelverket sier lite om hvordan BPA skal være. Kommunene har stor makt til å utforme BPA-ordningene. Fylkesmannen er klage- og tilsynsorgan. Vi må lære av sosialtjenestelovens historie. NFU må være vaktbikkje overfor kommunen. Kun på den måten kan en forhindre at BPA blir noe helt annet enn slik den er ment.

En opplagt fare er kommunens interesse i å minimalisere kostnader. Nesten alle kostnader med BPA kan knyttes til assistentene. Anbudskonkurranser der billigste tilbyder får anbudet, kan få katastrofale konsekvenser. Tilbydere av BPA kan stort sett bare redusere egne kostnader på følgende tre måter: For det første kan en gi de ansatte dårlige lønns- og pensjonsvilkår. For

det andre kan en redusere på den lille faglige opplæring, oppfølging og støtte som assistentene har. For det tredje kan en redusere andre støttefunksjoner som sikrer stabilitet og kvalitet i tjenestene. Priskonkurranse kan være et effektivt middel for å fjerne kvaliteten i BPA-ordningen.

En annen fare kan være kommunale BPA-ordninger. I prinsippet trenger ikke dette være noe annet enn en tradisjonell kommunal tjeneste. Jeg kjenner ett tilfelle hvor tjenestemottaker hadde behov for tjenester på kveldstid og i helgene. Assistenten han fikk, kunne bare jobbe dagtid i ukedagene.

Av anskaffelsesordningene synes prekvalifikasjonsordninger å være rimelige gode løsninger. Kommunen søker etter interesserte tilbydere og etablerer kvalitetskrav som tilbyderne vurderes etter. På bakgrunn av disse vurderingene, etableres et lite knippe av tilbydere av BPA, slik at den enkelte kan velge hvilken av de godkjente tilbyderne de vil ha.

NFU bør både stimulere til bruk av prekvalifikasjonsordninger og bidra i utarbeidelsen av kvalitetskrav til kommunens tilbud av BPA. Hvis ikke NFU bidrar, kan det være at ingen andre gjør oppgaven og BPA blir gjentakelsen av de brutte forventningene som vi kjenner fra de kommunale omsorgstjenestene.

Jens Petter Gitlesen

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen

Solgården

- Et Drømmested -

Stedet for funksjonshemmede med ønske om, eller som har behov for tilrettelagte tjenester.

Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania, godt tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder i naturskjønne omgivelser.

Velkommen til ferie på Solgården i 2015

For 2015 tilbyr vi følgende reiser

Turnummer	Dato	Varighet	Avreisested
478	26.05. - 02.06.	1 uke	Gardermoen
479 **	02.06. - 09.06.	1 uke	Gardermoen
480	09.06. - 23.06.	2 uker	Gardermoen
484	04.08. - 11.08.	1 uke	Gardermoen
485	11.08. - 18.08.	1 uke	Gardermoen
489	29.09. - 06.10.	1 uke	Kjevik

** Tur 479 er reservert i sin helhet frem til 15. oktober

Solgården - Arrangør av tilrettelagt ferie siden 1972

- Enkelt og behagelig
- Tilrettelagt reise med bagasjeservice
- Norsk helseteam
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Fritidspark
- Sang, dans og moro
- God underholdning
- Full pensjon
- Alt dette får du på Solgården!

Har dere behov for ytterligere informasjon er dere velkommen til å ringe eller sende en e-post. Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon.

Wenche Foss Minnefond:

Reisende til Solgården har mulighet til å søke på Wenche Foss Minnefond. For søknadskriterier se www.solgarden.no

Solgården • Badstugata 1, 0179 Oslo
Ring oss! 24 14 66 60 Man-fre: 8.30 - 21.00
kontor@solgarden.no • www.solgarden.no

Følg oss på

Stadig flere verger sliter

- Etter at den nye vergemålsloven trådte i kraft sommeren 2013, har NFU fått flere henvendelser fra foreldre som er verger og på ulike måter har problemer i arbeidet med å ivareta interessene til sine voksne familiemedlemmer med utviklingshemning.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg, er kritisk til det hun mener er blitt fylkesmennenes klokkeetro på å bruke såkalte faste verger i stedet for pårørende (se verge-definisjonene i faktaboksen red.anm.). Hun gir samtidig uttrykk for en viss grad av forståelse for de som hevder at foreldre lett kan bli for styrende.

På spørsmål om hva hun legger i begrepet «styrende», viser Ekberg til at enkelte foreldre blander seg for mye borti hverdagslige rutiner og gjøremål i sine voksne familiemedlemmers hverdag. - Dette dreier seg mange ganger om innblanding som ikke har noe med deres rolle eller oppgaver som verge å gjøre. - Enkelte behandler sine voksne sønner og døtre som hjemmeboende barn – selv om de kan ha bodd for seg selv i årevis. De kommer på besøk til deres hjem, og kan kritisere deres tjenesteytere om for eksempel valg av mat, klær og familiemedlemmets personlige hygiene.

Fylkesmennene oppnevner faste verger som ikke en gang tar seg tid til å bli kjent med personen de skal ivareta interessene til, sier juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg.

Fire typer verger

Det er fire ulike typer verger:

Hovedregelen skal være at pårørende er verger. Det oppnevnes i tillegg alminnelige verger som kan være personer med særlige faglige kvalifikasjoner, som for eksempel lærere, avlastere osv.

Fylkesmannen kan oppnevne faste verger – som får en fastsatt godtgjørelse – vanligvis betalt av personen under vergemål. De har ofte vergeoppdrag for flere personer samtidig. Tidligere var mange advokater verger. Bruken av dem er imidlertid i ferd med å bli faset ut ettersom de har krav på et langt høyere lønnsnivå enn det faste verger får for å gjøre jobben.

Opplæring

Ekberg mener at det i denne sammenheng er viktig å minne om fylkesmennenes ansvar for å gi både vanlige og faste verger opplæring. - Dermed er det også etatens oppgave å sørge for at foreldre og andre nære pårørende i denne rollen må bevisstgjøres om enkeltmenneskets integritet og autonomi.

Bestemmer ikke alt

Ekberg stiller imidlertid spørsmålsteget ved innholdet i fylkesmennenes opplæring til både verger og faste verger. - I noen av sakene som sendes inn til NFU, kan det virke som de faste vergene har en slags oppfatning om at de kan bestemme alt. I så fall har de ikke fått med seg at det i forarbeidene til den nye vergemålsloven

er uttrykkelig fastslått at et vergeoppdrag ikke skal utføres på en måte som fratar den enkelte retten til å handle selv. For å ivareta rettsikkerheten bør man da ta disse sakene til retten for å få vurdert om man skal ta fra personen hele eller deler av den rettslige handleevnen.

- Kan du gi eksempler på saker der du mener faste verger går ut over sitt oppdrag?

- Vi har flere saker om faste verger som nekter en person under vergemål å flytte til tross for at vedkommende har rettslig handlefrihet, vantrives i et bofellesskap og i stedet ønsker å kjøpe egen bolig. En fast verge kan heller ikke begrense kontakten mellom foreldre og deres familiemedlemmer under vergemål hvis det for eksempel pågår en konflikt mellom de ansatte og pårørende.

Et annet eksempel illustrerer noe av det samme og handler om en sak vi arbeider med nå: En kvinne med utviklingshemning mistet sine foreldre i fjor. Hennes søster arvet nylig deres felles barndomshjem og begge ønsker at de to skal bo sammen der. Dette ville vært til glede for dem begge og redusert søsterens behov for bistand til et minimum i forhold til hva hun nå trenger i det kommunale bofellesskapet. Hennes faste verge har imidlertid satt foten ned for flytting.

NFU bidrar

– Hva kan NFU bidra med i slike saker?

– En del slike saker springer ut av konflikter mellom pårørende og hjelpeapparatet der kommunen har bedt fylkesmannen om å frata foreldre deres vergerolle og fått medhold. NFU har bistått foreldrene i å klage og fått medhold på foreldres vegne i flere slike saker.

En annen måte vi kan bidra og samtidig forebygge i denne sammenheng, er å informere. Jeg holder jevnlig foredrag om den nye vergemålsloven og skal med det første gjøre det igjen for medarbeidere ved et fylkesmannsembete. Jeg vil da få tilhørerne til for eksempel å reflektere over hvordan det må oppleves å få beskjeden som en voksen mann med utviklingshemning i et bofellesskap nylig plutselig fikk av sin primærkontakt, med sin faste verges velsignelse: «Du skal ikke pakke kofferten til ferien om to uker likevel. Vi skal pakke alle tingene dine, og du skal flytte til kommunens nye bofellesskap i stedet».

Jeg har ennå til gode å forstå hvilke beveggrunner som ligger bak det som etter min oppfatning ikke kan kalles for noe annet enn overgrep, understreker Hedvig Ekberg.

Noen verstinger

På spørsmål om det er enkelte fylker og kommuner som skiller seg spesielt negativt ut i forhold til å frata foreldre og nære pårørende vergeoppdraget for personer med utviklingshemning, svarer Ekberg at slike saker fordeler seg over hele landet. – Tidligere hadde jeg tro på at situasjonen var bedre i Oslo og Akershus. Dette var imidlertid før fylkesmannen her nylig skiftet ut tre «brysomme» verger blant foreldre og nære pårørende med faste verger. Jeg frykter likevel at antallet henvendelser til NFU i slike saker bare representerer en liten del av vergene som er pårørende, og som sliter i sitt arbeid med å ivareta interessene til voksne personer med utviklingshemning, sier Hedvig Ekberg.

Vergemålsportalen

De som vil vite mer om ulike sider både ved den nye vergemålsordningen og den nye vergemålsloven, kan gå inn på www.vergemalsportalen.no

Gullegget

Glade prisvinnere. Fra venstre prosjektleder Anne Ottestad, Christina Engebretsen i Friskis & Sveltis og Inge Andersen, generalsekretær i Norges Idrettsforbund. Foto: Hans Kristian Thorbjørnse.

ExtraStiftelsens hederspris «Gullegget» for 2014 gikk til Norges Idrettsforbunds prosjekt «Glød og glede». Prisen er på 100 000 kroner. Kulturminister Thorild Widvey leste opp juryens be-

grunnelse der det blir understreket at vinnerprosjektet har, ved å gi utøvere med utviklingshemning et skreddersydd tilbud, fått mange inaktive i full aktivitet hver uke.

NYE LETTLEST-SERIE KOMMER SNART

Bøkene er beregnet på unge og voksne med utviklingshemning, og handler om Tigergjengen, fem venner i et bofellesskap som tar frem tigerkraft når livet butter imot. Ellers er de som folk flest; opptatt av seg selv, jobb, skole, venner, kjærlighet og hverdagens hendelser.

Med humor og alvor håper forfatter Nina Skauge å underholde og inspirere, pluss belyse viktige tema sett fra deres ståsted. Bøkene har store, fargerike illustrasjoner.

Følg med på våre hjemmesider www.skaugeforlag.no.

Ta også gjerne kontakt på post@skaugeforlag.no eller 41 10 57 23 for mer informasjon

SKAUGE
FORLAG

Bakgrunn

NFU får med jevne mellomrom henvendelser fra fortvilte og rasende foreldre og andre pårørende til mennesker med utviklingshemning fra det ganske land som ber om hjelp i forbindelse med langvarige, eskalerende og fastlåste konflikter. Det gjelder spesielt med ansatte i hjelpeapparatet.

Tage Lien.

Fastlåste konflikter skaper mye lidelse

- Det må satses mer på konfliktmekling som fagområde innen helse- og omsorgstjenestene. Dette burde vært definert som eget kompetanseområde. All erfaring tilsier at en større satsing ville spart mye lidelse i en tid de uløste, eskalerende og svært ressurskrevende konflikter mellom pårørende og forvaltningen er et stort problem.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Tage Lien er ansatt som rådgiver ved Regional kompetansetjeneste for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narcolepsi i Helse Sør-Øst. Han påpeker at det ikke foreligger sikre tall på omfanget av slike konflikter, men at problematikken er aktuell både i egen helseregion og på landsbasis. - Bakgrunnen for konfliktene er sammensatt, men vi ser ofte at dårlig kommunikasjon, organisering av tjenestene, mangel på kompetanse og ressursproblemer utgjør et bakteppe. Bistand til konfliktmekling er en av tjenestene som tilbys fra den regionale kompetansetjenesten i Helse Sør-Øst.

Lien fortsetter: - Vår erfaring er at foreldre opplever slike konflikter som en kontinuerlig kampsituasjon. Når det i verste fall skjærer seg fullstendig, kan det imidlertid gå på helsa løs for alle involverte. Vi ser flere eksempler på at både ansatte og foreldre blir traumatiserte. Det verste er likevel når konflikten går ut over kvaliteten på tiltakene og tjenestene til den saken egentlig handler om og at vedkommende dermed kan ende opp med å bli sterkt skadelidende.

Fagfolks ansvar

- Hvem har, etter din mening, først og fremst ansvaret for å løse en fastlåst konflikt mellom

ansatte og pårørende?

- Det er etter min oppfatning de profesjonelle fagfolkenes klare ansvar å ta initiativ til at det blir etablert tiltak for å finne en løsning i en slik situasjon. Dette kan i første omgang skje ved å trekke inn andre ansatte med fagkompetanse på hvordan man kan finne en løsning på problemene som den aktuelle saken handler om. Det må selvsagt presiseres overfor begge parter i konflikten at de som involveres, skal være nøytrale. Sett i lys av hvor mye bitterhet, skepsis, utrygghet og manglende gjensidig tillit som konflikten allerede kan ha ført til, kan en slik innblanding likevel få stikk motsatt effekt av det som var hensikten – som er å skape dialog og et felles grunnlag for å kunne snakke sammen. Dette kan skje hvis den ene eller begge partene for eksempel opplever det som en begrensning eller får følelsen av å bli holdt utenfor.

Hverdagslige bekymringer

- Går det an å si noe generelt om hva disse fastlåste konfliktene dreier seg om?

- I motsetning til det mange tror, handler de færreste sakene om manglende innfrielse av hovedpersonens lovfestede rettigheter. De dreier seg oftere om hvem som skal bestemme hva på den enkeltes vegne. De fleste sakene har sin grobunn i

foreldres – og ofte spesielt mødres – hverdagslige bekymringer. Disse kan virke som bagateller for ansatte, men, som de som profesjonelle skal respektere, betyr mye for hovedpersonens nærmeste pårørende. Stikkord kan for eksempel være valg av klær, mat eller hygien i familiemedlemmets leilighet ikke holder mål. Og når pårørende opplever at de ikke blir møtt på og får gehør for det de mener er viktig, har en konflikt lett for å vokse.

Lien tilføyer i denne sammenheng at pårørende har valgmuligheter de selv kan ta initiativ til når det er tiltak og tjenester i det kommunale hjelpeapparatet eller spesialisthelsetjenesten som de ikke er fornøyd med. - De kan flytte sitt familiemedlem til en annen kommune, bytte sykehus, fastlege, saksbehandler, koordinator osv. I praksis er dette rettigheter som ikke er enkle å benytte seg av. I en del saker viser det seg også at "nissen følger med på lasset" og at problemene dermed dukker opp på nytt på nye arenaer og med nye mennesker. Når dette skjer, blir det viktig å se på samhandlingen.

Kampens hete

Lien legger ikke skjul på det det finnes ansatte som ikke gjør jobben sin godt nok. -Måten de møter det de mener er «kravstore» og «vanskelige» foreldre, skaper ikke grobunn for gjensidig tillit. Ikke sjelden ser vi også at forvaltningen selv fatter vedtak om tiltak som skjerper konflikten ytterligere eller til og med er i strid med den enkeltes lovfestede rettigheter. Det er ikke vanskelig å få sympati med pårørende som opplever dette i sin ofte årelange og utrettelige kamp for å bedre hverdagen for sine familiemedlemmer.

Lien legger samtidig ikke skjul på at han i kampens hete innimellom også møter foreldre som selv opptrer på en måte som er mer til skade enn gagn både for dem selv, og dermed ikke minst for personen konflikten dreier seg om. De ansatte kjenner kanskje ikke godt nok til bakgrunnen for de pårørendes kritikk og uttrykte mangel på tillit, og kan dermed oppleve den som både urettferdig og uforståelig. I de mest langvarige konfliktene opplever vi til og med at begge parter kan ta tatt initiativ som har gjort konflikten fullstendig fastlåst, varer i årevis og er til voldsom belastning for alle involverte.

- *Hva kan du som konfliktmegler bidra med i en slik situasjon?*

- Det er viktig å ha i mente at konflikter med få unntak dreier seg om engasjerte

mennesker som i utgangspunktet er avhengig av hverandre, men som et eller annet sted på veien har fått problemer med å lytte til hverandre. Når jeg blir tilkalt for å mekle, blir noe av det første jeg gjør å få begge parter til å forstå at de må bruke sin energi på en måte som er mer funksjonell.

Det å komme fram til en løsning på langvarige og ofte eskalerende konflikter, krever i utgangspunktet at partene fra start må legge bort sitt fokus på hvordan saken skal løses. I første fase møter jeg partene hver for seg. De blir utfordret på å fokusere på hovedpersonens behov og si noe om hva som skal til for å bedre hans eller hennes livssituasjon. Dette er det overordnede målet som partene uansett må bli enige om – i tillegg til hvordan de skal komme dit, sier Tage Lien.

Strukturerede møter

I den innledende kontakten får alle involverte sette ord på hvordan de opplever konflikten og hvordan de mener den kan løses. Lien avklarer samtidig med begge parter i hvilken grad han kan styre samtalen på senere felles møter hvis noen blir sinte, begynne å gråte eller snakker seg bort. Hans jobb er hele tiden å bidra til at partene skal komme seg videre. Det krever strengt strukturerte møter der alle får komme med innspill – uten at de avbryter hverandre, og der partene hele tiden skal ha fokus på behovene til den saken gjelder.

Deretter er det om å gjøre å finne veien mot at partene til tross for store tillitsbrudd kan bli trygge på hverandre igjen. De må finne balansen mellom å snakke om det som har vært vanskelig – og så tenke fremover. Den enkelte må dessuten ha fokus på det de selv skal gjøre og ikke skjele til hva de forventer at andre skal bidra med. Og igjen: Blikket må løftes fra de vonde enkeltepisodene til enighet om felles løsninger.

I de femten årene Tage Lien har arbeidet på denne måten, har det gitt gode resultater. Han understreker at det å bruke

tid på å la partene anklage eller stille hverandre til ansvar for det som har vært, er lite konstruktivt og bare vil forsterke og bekrefte avstanden mellom dem. - Denne nye måten å kommunisere på derimot – danner grunnlaget for ny dialog mellom alle involverte og ivaretar samtidig den enkeltes behov for mestring, verdighet og kontroll.

Egen rolle

Lien presiserer imidlertid at uavhengige konfliktmeklere hele tiden må ha fokus på sin egen rolle. - Det betyr at jeg alltid er ytterst forsiktig med å gi faglige råd. Løsningen må med andre ord komme fra partene selv. Som fagperson vet jeg noe om situasjonen de står i og behovene den skaper – som jeg deretter bruker i mitt arbeid for å rette søkelyset mot deres felles mål.

- *Greier dere bidra til å løse opp i konfliktene?*

- I mer enn 90 prosent av sakene vi har vært inne i, har det vist seg at partene har greid å samarbeide på nytt. Vi har en rutine som innebærer at vi tar kontakt igjen etter et halvt år for å høre om de har behov for ytterligere bistand. Jeg kan telle på en hånd de gangene det har vært nødvendig.

Rettspraksis

I enkelte saker har det derimot ikke vært grunnlag for å mekle, fordi det har vært behov for en juridisk avklaring på hvem av partene som har rett og hvem som tar feil. Svært få av disse sakene havner likevel i retten. Det kunne faktisk vært greit om flere hadde tatt dem dit – slik at vi i vårt arbeid hadde hatt en klarere rettspraksis å henvise til, svarer Tage Lien.

Hjelp til konfliktløsning?

Regional kompetansetjeneste for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi i Helse Sør-Øst har utgitt informasjonsheftet «Samhandling og konfliktløsning i hjelpeapparatet». Hensikten med heftet er å gi ansatte i hjelpeapparatet økt kunnskap som – uavhengig av diagnose – kan bidra til at konflikter ikke kommer i veien for gode tjenestetilbud. Kopi av heftet kan fås ved henvendelse til tage.lien@ous-hf.no Heftet kan også lastes ned på www.oslo-universitetssykehus.no/

Tvangsflytting i Stavanger

Rogalands avis fortalte like før jul om Mona Hebnes med autisme (53) i Stavanger som var på helgetur på Sørlandet i august. Da hun kom tilbake til leiligheten sin i omsorgsboligen, var det tomt. Alle tingene hennes var flyttet til en kjellerleilighet som stod klar og var ferdig innredet.

Dette skjedde uten at hverken Mona eller hennes mor, Beate Hebnes, fikk beskjed i forkant. Først siden fikk hun vite at datteren før helgeturen hadde fått beskjed om å signere en leiekontrakt på kjellerleiligheten. Kommunens begrunnelse var klager fra naboene. – Jeg har selv vært i kontakt med dem og de sier at dette ikke stemmer, sier moren til avisen.

Hun har aldri lagt skjul på at Mona har det vanskelig – og har i alle år kjempet for at folk skal forstå henne og for at datteren skal ha det trygt. Mona er født med en hjerneskade, fikk diagnosen infantil autisme og har generelt dårlig helse.

Fratatt vergerollen

Beate Hebnes har vært verge for datteren i alle år. Nå er hun fratatt denne rollen. Begrunnelsen skal være at hun har blanded seg for mye inn i behandlingen av Mona. Moren har klaget vedtaket inn for fylkesmannen. Som også skal ta stilling til en tilsynssak om datteren som blant annet handler om hvorvidt det skal fattes vedtak om bruk av makt og tvang overfor Mona etter paragraf 9 i helse- og omsorgstjenesteloven.

Beate Hebnes påpeker i en samtale med SFA at det umiddelbart ble oppnevnt en ny verge for Mona etter at hun selv ble fratatt denne rollen. – Han gjorde en utmerket jobb, men kom ikke noen vei i sitt arbeid for å ivareta Monas interesser. Deretter trakk han seg før det ble oppnevnt en advokat som siden har fungert som hennes faste verge. Vi har snakket sammen. Jeg har fortalt om Mona og hennes behov og har tillit til at han vil hennes beste, sier Beate Hebnes.

Heimta

Tjenestene til Mona Hebnes ble i sin tid lagt ut på anbud – som ble vunnet av det private omsorgsfirmaet Heimta. Firmaet ville like før jul ikke kommentere tvangsflyttingen overfor Rogalands avis. Daglig leder Truls Navestad ga på gene-

relt grunnlag uttrykk for at det er synd hvis brukerne har negative opplevelser knyttet til deres tjenester. Han viste ellers til Stavanger kommune som kjøper tjenester av dem.

Levekårdirektør Per Haarr i kommunen viste på sin side samtidig til at aktuelle spørsmål i disse sakene vil bli vurdert av fylkesmannen. Han påpekte samtidig at flytting av personer som bor i ulike bofellesskap noen ganger kan være aktuelt fordi brukernes behov har endret seg. Han understreket samtidig at Stavanger kommune tilstreber at slike flyttinger skal skje i et godt samarbeid med både bruker og pårørende.

Etter avisoppslaget i avisen før jul har Beate Hebnes ikke hørt fra noen av dem.

Bor hos meg nå

På spørsmål fra SFA i slutten av januar om hvorvidt Mona fortsatt bor hos henne, svarer Beate Hebnes bekreftende. – Hun vantrivdes først i kjellerleiligheten i noen uker, og ville bare tilbake til fellesskapet i omsorgsboligen der hun har hatt døgntilsyn de tolv-tretten siste årene og føler seg trygg. Til slutt kunne jeg ikke sitte rolig og se på hvor vondt hun hadde det.

Nå har hun bodd hos meg i over fire

måneder, og har slått seg til ro. Her blir hun til fylkesmannen har fattet sine avgjørelser. Jeg betaler fortsatt leie for leiligheten i omsorgsboligen, har nøkkel dit og fikk et flyttebyrå til å kjøre alle tingene hennes tilbake – ettersom leiligheten hennes der fortsatt stod tom. Der skal de stå lagret til Mona forhåpentligvis får flytte tilbake, sier Beate Hebnes.

– Tror du hun får flytte tilbake til omsorgsboligen?

– Selv med min beste vilje kan jeg ikke svare på det – ettersom jeg ikke hører noe fra noen. Både kommunen og omsorgsfirmaet må nå uansett ta hensyn til Monas behov for trygghet. Hun har vært flyttet på en gang tidligere – og det sitter fortsatt i – til tross for at det skjedde over lang tid i en god prosess med alle involverte. Nå vil hun tilbake til leiligheten i omsorgsboligen som hun opplever er hjemmet sitt. Jeg har sagt til Heimta og kommunen at vi i samarbeid må bygge opp dette botilbudet på nytt slik at det igjen kan bli et godt sted å være for Mona. Hun kan på lengre sikt ikke bli liggende på sofaen hos meg, understreker Beate Hebnes. Det står mer på www.rogalandsavis.no

Beate Hebnes. Foto: Roy Storvik, Rogalands avis.

Glade kokker på matkurs

Det var topp stemning blant kokkelærarar og matglade kursdeltakarar på Fitjar vidaregåande skule nylig der åtte deltakarar stilte opp i regi av NFU Stord/Fitjar lokallag med lederen Ronald Hareide i spissen.

Lokallagsleiaren er sjølv profesjonell kokk og lærar i matlaging. Med seg hadde han fått Margareth Tislevoll og Liv Karin Tømte Karlsen som begge er kokkelærarar på skulen.

Dette er andre gongen lokallaget arrangerer eit slikt kurs i Fitjar. Målgruppa er ungdommar og vaksne som bur i egne leilegheiter – og vona er å hjelpa dei til å bli mest mogleg sjølvhjelpne med matlaging.

I løpet av helga gjekk dei glade kokkane gjennom eit heilt kompendium med skikkeleg kvardagskost. På menyen stod blant anna fiske-, pølse- og grønnsaksgrateng, pannekaker, poteter i ulike fasongar, dessertar, kaker, fiskesuppe, wok-grønnsaker, gjærbakst, foccaciabrød. Til lunsj søndag blei det servert seibiff med løk og gulrøter.

Det første kurset i 2013 blei ein stor suksess, og i ettertid fekk arrangørane solid pengestøtte frå EXTRA-stiftelsen. Dermed kunne Ronald og det lokale styret dra i gang eit nytt utan å anka for mykje på økonomien. Han reknar med å gjennomføra totalt tre slike grunnkurs i løpet at 2015 for nye deltakarar, hovudsakleg frå Hordaland og Nord-Rogaland.

Vanja Mikkelsen.

I likhet med kokkelærar Margareth Tislevoll og Alf Magne Tveiten var Ole Petter Hauge (bak) nøgd med kurset.

Stolte kokker med kursbevis – fra venstre Aleksander Hovin, Ørjan Bolstad Wold, Ole Petter Hauge, Truls Eide, Alf Magne Tveiten, Vanja Mikkelsen og Kristian Ask. (Foto: Kjetil Rydland)

Skillingsbollane smakte like godt som dei lukta då dei var på veg ut av ovnen. (Foto: Kjetil Rydland)

Flere kurs

NFU Stord/Fitjar lokallag skal arrangere i alt tre matkurs i løpet av 2015. Det er ope for nye deltakarar, hovudsakleg frå Hordaland og Nord-Rogaland. Neste kurs blir 10. -12. april.

Påmelding til Anne Marie Larsen, som også kan gi mer informasjon på telefon 97 73 65 37. Hennes epost-adresse er annemarie.larsen@haugnett.no

NIF-fokus på utøvere med utviklingshemning

Det er i alt ca. 4000 aktive medlemmer med utviklingshemning i norsk idrett. Vi satser for fullt og ser et økende antall tilbud og arrangementer for denne målgruppen.

Fagområdet idrett for mennesker med nedsatt funksjonsevne er også forankret i Norges idrettsforbunds utviklingsavdeling, og ledes av Tore Aasen Øderud. I et foredrag på NFUs ledersamling nylig viste han til at det over tid har skjedd et løft for denne utøvergruppen i norsk idrett. - Dette skal fortsette – med blant annet 20 friske millioner kroner i kjølvannet av endret tippenøkkel. Vi er nå i alt ni ansatte i NIF som kun jobber med dette. Idrettsstyret vedtok 21. januar i tillegg å nedsette et bredt sammensatt utvalg, som skal heve idretten for utøvere med utviklingshemning spesielt, der blant andre Special Olympics International og NFU er representert. Det er ellers særforbundene som har ansvar for aktivitetene for mennesker med utviklingshemning i norsk idrett.

Med i mange særforbund

Øderud kom med flere eksempler på det økende antallet utøvere med utviklingshemning i NIFs ulike særforbund. - Landsturneringen fotball og håndball i fjor samlet ca. 1500 deltakere, Vivil-lekene 600, Landsstevnet i svømming ca. 100 og Norway cup ca. 150 deltakere. Stadig

flere blir med på de daglige idrettsaktivitetene. I tillegg til fotball, håndball og svømming har vi utøvere innen langrenn og alpint, friidrett, enkeljympe/aerobic i regi av Friskis & Svettis og et økende antall fleridrettsgrupper med hundrevis av deltakere hver uke. Flere særforbund vil etter hvert også komme på banen med sine tilbud.

Det er samtidig en utfordring å sette sammen lag av utøvere med utviklingshemning til ulike idrettskonkurranser, fortsatte Øderud. Han begrunnet det med at det er vanskelig å rekruttere unge utøvere med utviklingshemning og at dette fører til et stort aldersspenn i utøvergruppen.

Han kom samtidig inn på at kvalifiseringskravene til store internasjonale mesterskap vil bli annerledes under NIFs regi enn de var under det nå nedlagte Special Olympics Norge. - Målet er at utøverne må vise hva de er gode for blant annet gjennom systematisk opplæring og trening. Foreldres rolle og oppfatninger om hvem som skal delta og gjøre hva, skal i tillegg tones vesentlig ned. Det betyr ikke på noen måte at vi undervurderer pårørendes kompetanse, ressurser og vilje til å bidra. Vi er tvert imot avhengig av deres kunnskap og innsats, presiserte Tore Aasen Øderud.

Berikelse for idrettsbevegelsen

Norges idrettsforbunds generalsekretær Inge Andersen påpekte på sin side at NIF er den eneste idrettsorganisasjonen i verden som fullt ut har integrert den paralympiske bevegelsen i sin folkebevegelse på alle nivåer med ett styre og i en felles organisasjon. Han mente dette er en berikelse for hele den norske idrettsbevegelsen.

- Selv om vi hittil har organisert ca. 4000 utøvere med utviklingshemning, ser vi et stort utviklingspotensial for denne utøvergruppen. Takket være kulturminister og positiv medspiller Thorhild Wid-

Los Angeles neste!

Det er utpekt 42 utøvere med utviklingshemning som skal delta i judo, turn, friidrett, svømming, padling og golf i Special Olympics i Los Angeles til sommeren. Nå venter NIF kun på akkrediteringen som Special Olympics Norge før troppen formelt er klar for World Games.

vey har vi fått et økonomisk fundament fra Kulturdepartementet på til sammen 3 millioner kroner til å utvikle idrettstilbudene til disse utøverne i 2014 og 2015.

Det er sjelden vi har fått en så god plattform å jobbe ut fra, fortsatte Inge Andersen. - Vi har samtidig masse å lære på dette området av NFU. Det er derfor viktig at vi møtes og blir bedre kjent. Nå er det om å gjøre at vi så snart som mulig starter samarbeidet som skal styrke tilbudene til de stadig flere særforbundene som driver idrettstilbudene som barn, ungdom og voksne med utviklingshemning driver med, understreket NIFs generalsekretær Inge Andersen.

Endelig!

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen kom med følgende korte kommentar da han takket Andersen & Øderud for fremmøtet: - Med tanke på det årelange kaoset som endte med at Special Olympics Norge ble nedlagt, er det godt å vite at vi endelig har fått et sted der vi kan ta opp utfordringene til idrettsutøvere med utviklingshemning!

bmk

Tore Aasen Øderud.

NIFs generalsekretær Inge Andersen på NFUs ledersamling.

Hele bofellesskapet med i NFU!

Det hører med til sjeldenhetene at samtlige beboere i et bofellesskap melder seg inn i NFU samtidig. Men det skjedde i Elverum nylig – etter at den sammensveisede gjengen i Loken bofellesskap over tid hadde hørt snakk om lokallagets stadig flere spennende og varierte aktivitetstilbud.

Og Loken-gjengen er ikke alene. To personer i et annet borettslag i kommunen – (der to leiligheter står tomme) har gjort det samme. Og med disse nyinnmeldte gjorde medlemstallet i NFU Elverum lokallag et nytt hopp – som det har vært mange av siden det nye styret overtok for snart tre år siden. Den gang hadde lokallaget 32 medlemmer – mens dagens medlemstall teller mellom 85 og 90 – de 10 nyinnmeldte inkludert!

Fra venstre Bjørn Roger Langeid, Synnøve Østli, Astrid Schjølberg, Helge Rud, Anne Lise Løkken, Jan Erik Jensen og Anne Lise Martinsen. Roar Nordseth var bortreist da bildet ble tatt (Foto: Trine Høgholm).

**Brukerstyrt personlig
assistanse i Aleris
er supert!**

tlf: 974 80 800
e-post: bpa@aleris.no
www.aleris.no/bpa

Aleris

Rita i Lalitpur

«Vil du komme hjem til meg og se meg danse?», spør Rita under landsmøtet til GFPID, NFUs partnerorganisasjon i Nepal. «Selvfølgelig», svarer jeg. Hun tar hånden min og smiler.

TEKST OG FOTO: HELENE T. STRØM-RASMUSSEN

Før å komme hjem til Rita, tar jeg taxi til Lalitpur Gate. Der møter jeg Shreejana, en kvinne som er aktiv i GFPID og svigerinne til en mann med utviklingshemning. I dag er hun min veiviser og tolk. Hun tar meg med på mopeden sin, og sammen kjører vi til Rita.

En høy metallport møter oss. Vi går inn, og kommer til et stort hus med flere etasjer. «Hello?», sier Shreejana, «er det noen her?». Rita kommer småløpende mot oss og gir oss flere varme klemmer. «Namasté!», sier hun og holder håndflatene sammen foran seg, som er den vanlige måten å hilse på i Nepal.

Hun viser oss veien ned en trapp, og inn i stua. Det er et stort og gult rom med innebygde madrasser langs kantene og vegg-til-vegg-teppe. I hjørnet står en tv, og ved et lavt stuebord holder Ritas storesøster på å lage te. «Velkommen til oss», sier hun sjenert på engelsk. Hun bor like ved sammen med sin mann og to små døtre. De har en storesøster til som bor i Canada.

Da Rita Duwal ble født for nesten 33 år siden i Kathmandu, var det ingen som visste at hun hadde Downs syndrom. De første årene var hun svak og mye syk, og da hun nærmet seg tre år hørte hun dårlig og kunne fremdeles ikke gå. Faren tok henne med til flere leger, men de ga henne bare medisiner. Foreldrene fikk ikke vite at datteren hadde Downs syndrom før hun var nærmere fem år. Selv om faren job-

bet som sosialarbeider, hadde verken han eller resten av familien noen erfaring eller kunnskap om diagnosen. De hadde aldri sett noen personer med Downs syndrom tidligere heller.

Sterke foreldre

Sorgen var naturligvis stor, men foreldrene var sterke og stod på for at Rita skulle kunne leve et så normalt liv som mulig. Da hun fylte seks år, sendte de henne til den aller første spesialskolen for personer med utviklingshemning i Kathmandu; Nirmal Bal Bikash. Denne skolen ble etablert av en far som selv hadde en sønn med utviklingshemning, og er etter hvert blitt svært anerkjent i Nepal. Her gikk Rita i 14 år. Skolen eksisterer fortsatt, og elevene får undervisning i blant annet nepalsk, engelsk, lesing, telling, musikk og dans.

Dansen har forandret livet til Rita. Hun elsker å danse! Mens Rita viser meg noen av de lokale dansene hun kan, går søsteren og henter CVen hennes. Den er imponerende, med hele tre sider med informasjon om alle arrangementer og kurs hun har vært med på. I 1996 deltok hun i Special Olympics i Kina, og siden har hun deltatt på utallige arrangementer, kulturdager og markeringer av den årlige internasjonale dagen for funksjonshemmede 3. desember.

Høydepunktet

Høydepunktet skjedde likevel i 2004

Rita danser.

da hun deltok på et nepalsk kulturarrangement der alle deltakerne danser hver for seg gjennom et titalls tradisjonelle danser. Rita var den eneste deltakeren med utviklingshemning, og ifølge CVen hennes skjedde det for første gang i Nepal, og mest sannsynlig også i Sør-Asia, kanskje i hele verden. Rita viser meg stolt en DVD med opptak av alle dansene hun gjorde den gan-

gen. Det er flotte kostymer, mye sminke og utrolig mye koreografi å huske!

Helseproblemer

Moren til Rita kommer majestetisk inn i stua i en grønn sari. Hun smiler og forteller at hun bor her sammen med Rita og et par hunder. Vi blir servert te, stekte poteter, kokt egg, loff og kjeks. Hun forteller at da ektemannen døde for 20 år siden, ble det ekstra tøft og utfordrende for familien, spesielt fordi Rita og faren stod hverandre veldig nær. Når jeg spør henne om hva hun synes har vært det mest utfordrende med å ha en datter med Downs syndrom, er det nettopp dette; at mannen døde og at hun ble alene med alle de tre døtrene.

De bor her alene, men vegg i vegg bor tanten og onkelen til Rita. Onkelen er familiens lege, og han har kjent Rita siden hun ble født og har kunnskap om hennes helseproblemer. Det er ofte han som må forklare situasjonen og drive opplæring av andre leger. For det er ikke til å legge skjul på at Rita sliter med helsen. Hun hoster mye, har en skjoldbruskkjertel som ikke fungerer som den skal, i tillegg til et vektproblem. For syv år siden ble hun alvorlig

syk, og i flere dager svedde hun mellom liv og død. Heldigvis gikk det bra, men hun er fortsatt svak og må ta antibiotika jevnlig. Jeg spør Rita hva hun gjør for å få bedre helse. Svaret er enkelt: «Jeg danser!»

Dagaktiviteter

Etter at Rita ble voksen, har det blitt mer utfordrende å finne daglige aktiviteter til henne. Nå har hun ingen faste, men er aktiv i GFPIDs lokalforening der deltakerne blant annet lager kalendere. I tillegg er hun sekretær i GFPIDs medlemsorganisasjon for personer med utviklingshemning. Men mesteparten av tiden er hun bare hjemme. Hennes faste plikter er å lage te og kaffe, og ta telefonen når det ringer. Ellers spiller hun det lokale instrumentet «madal», og synger og danser.

«Hva drømmer du om?», spør jeg Rita. Men det har hun ingen svar på. Heller ikke moren eller søsteren vet hva de skal svare når vi snakker om fremtiden til Rita. Men til tross for at hverdagene kan bli lange og usikre, er det ingen tvil om at Rita har det bedre enn mange andre mennesker med utviklingshemning i Nepal.

Bli med på transportundersøkelse!

Kjenner du noen som har utviklingshemning og erfaringer med bruk av transport i forbindelse med jobb, har støtteordninger fra NAV og vil være med på en undersøkelse?

SINTEF og Universitetet i Nordland er nå i gang med et nettbasert forskningsprosjekt om arbeidsliv og transport. Forskerne ønsker blant annet å belyse hvilken rolle transport spiller for den enkeltes arbeids- og karrieremuligheter og hvordan transportordningene kan forbedres. I prosjektet skal de også belyse bruk av eksisterende støtteordninger, hvordan de oppleves av brukerne, hvilken rolle ordningene spiller for deltakelse i arbeidslivet og hvilke funksjonskrav ordninger oppfyller eller ikke oppfyller.

Alle – både med eller uten erfaringer fra arbeidslivet – kan delta i denne undersøkelsen, dele sine erfaringer og gi innspill til forbedringer. De som blir med deltar samtidig i trekningen av fem gavekort på 1000 kroner.

Prosjektet startet 1. april i fjor og går fram til 31. mai i år. Vil du være med, så klikk deg inn på <http://response.questback.com/stiftelsensintef/sam-t/> Mer informasjon på <http://www.sintef.no/samt>

Rita spiller det lokale instrumentet "Madal".

Rita sammen med familiemedlemmer.

Slik vil vi ha det!

I fjor startet det spennende treårige nybrottsprosjektet «Slik vil vi ha det» i regi av de samme forskningsinstitusjonene som gjennomførte forprosjektet «Mitt hjem – min arbeidsplass».

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det gode samarbeidet fikk både forskerne og prosjektmedarbeiderne med utviklingshemning til både å snakke om og tenke mye på hvordan det er å jobbe sammen i et prosjekt og hvordan det kan gjøres slik at alle er med på «ordentlig». Målet med «Slik vil jeg ha det» er, i likhet med forprosjektet, blant annet å gi mennesker med utviklingshemning bedre livskvalitet gjennom å oppleve reell innflytelse og selvbestemmelse i eget liv. Samtalegrupper basert på filmene til «Mitt hjem – min arbeidsplass» i tillegg til noen nyinnspilte filmer, er ment å bidra til det.

Tre lokale team (Team Namsos, Team Trondheim og Team Molde) med en forsker og medforsker som alle får lønn, har ansvar for å drive fram prosessen i seks samtalegrupper. Disse gruppene er for deltakere med utviklingshemning i de tre fylkene som er involvert i prosjektet og skal møtes i alt 10 ganger.

På disse møtene skal deltakerne først se og deretter diskutere holdningene, verdiene og problemstillingene som reises i filmene fra «Mitt hjem – min arbeidsplass»-prosjektet. Det å kunne se de sanne historiene kan gjøre det enklere for deltakerne å identifisere seg med og dermed snakke om det de opplever i egen hverdag.

SFA på prosjektgruppemøte

Hvordan fungerer så prosjektsamarbeidet mellom profesjonelle forskere og medforskere med utviklingshemning seg imellom og i forhold til deltakerne i refleksjonsgruppene?

For å finne ut litt mer om dette, inviterer SFA seg selv til et prosjektgruppemøte i Oslo nylig der erfaringene og arbeidsformen i prosjektet «Slik vil vi ha det» så langt stod på dagsorden.

Møtet var preget av engasjement, brukermedvirkning og brukerstyring. Her ruller rollene som møteleder og referen-

Medforsker Ole Magnus Oterhals.

ter mellom teamene. Det er også vedtatt andre møterepler som deltakerne har diskutert seg fram til.

Forskeren og medforskeren i hvert team leder møtene i sine respektive samtalegrupper. De noterer ned det som kommer fram i diskusjonene om de seks filmene som etter hvert skal analyseres i fellesskap i prosjektgruppen. Den nye kunnskapen som kommer ut av dette skal til slutt formidles i skriftlig materiale om hvordan det best kan tilrettelegges for at mennesker med utviklingshemning generelt både kan bli flinkere til å markere egne behov, bestemme selv og gi uttrykk for sine meninger.

Forskeren og medforskeren i hvert team har også ansvaret for rekrutteringen til sin samtalegruppe. Før oppstart ble hver deltaker i disse gruppene, deres primærkontakt og en nærpersion intervjuet om i hvilken grad de selv påvirker og har selvbestemmelse i sin egen hverdag. Dette intervjuet skal gjentas etter det tiende møtet.

Erfaringer så langt

På møtet i prosjektgruppa kom det fram at rekrutteringen til refleksjonsgruppene til dels har vært problematisk. I begynnelsen var det flere som syntes det var vanskelig å få tak i innholdet i filmene og at spørsmålene som ble diskutert i etterkant var vanskelige å forstå. Andre syntes det var vanskelig å skjønne hva slags utbytte de kom til å få av å delta på disse møtene.

Etter hvert har det imidlertid vist seg at stadig flere oftere tar ordet og gradvis blir mer engasjerte og «varme i trøya» i diskusjonene etter filmene – som det har vist seg med fordel bør vises flere ganger. De lokale teamene erfarer i tillegg at handlingen i de ulike filmene om det å være avhengig av andres tjenester, skaper gjenkjennelse, engasjement og stadig bedre diskusjoner blant deltakere som opplever at de er i «samme båt».

Håpet er derfor at deltakerne gjennom disse diskusjonene etter hvert også kan hjelpe hverandre til å finne løsninger på hvordan de kan be om hjelp, formidle

til sine tjenesteytere om hvordan den bør være og ikke minst hva slags hjelp man faktisk trenger. Selv om det langt fra er enkelt for noen å formidle dette til en tjenesteyter, er hensikten likevel at deltakerne gjennom denne prosessen kan bli mer bevisste på hvordan de kan styre hjelpen de trenger selv.

Frustrasjon

En av medforskerne ga samtidig uttrykk for en viss frustrasjon over at deltakerne i samtalegruppen han arbeider med ser på forskeren som gruppeleder. De tar i for liten grad hans rolle på alvor og forholder seg til ham som en vanlig gruppedeltaker. De henvender seg fortrinnsvis til forskeren når de ønsker å ta ordet, si sin mening eller det er noe de lurer på. Deltakerne tar det også som en selvfølge at det er forskeren og ikke medforskeren som leder diskusjonene.

De andre medforskerne nikket gjennkjennende til disse problemstillingene – før en av forskerne i en kommentar erkjente at hun nok gjør for mye. - Jeg har definert hvordan intervjuene med deltakerne skal fungere, hvem det er som skal stille spørsmålene osv. Vi har i tillegg planlagt møtene for dårlig. Jeg tror løsningen på den uavklarte lederrollen kan være at forskeren og medforskeren i forkant blir enige seg i mellom om hvem som skal si og gjøre hva.

En annen forsker påpekte at flere av

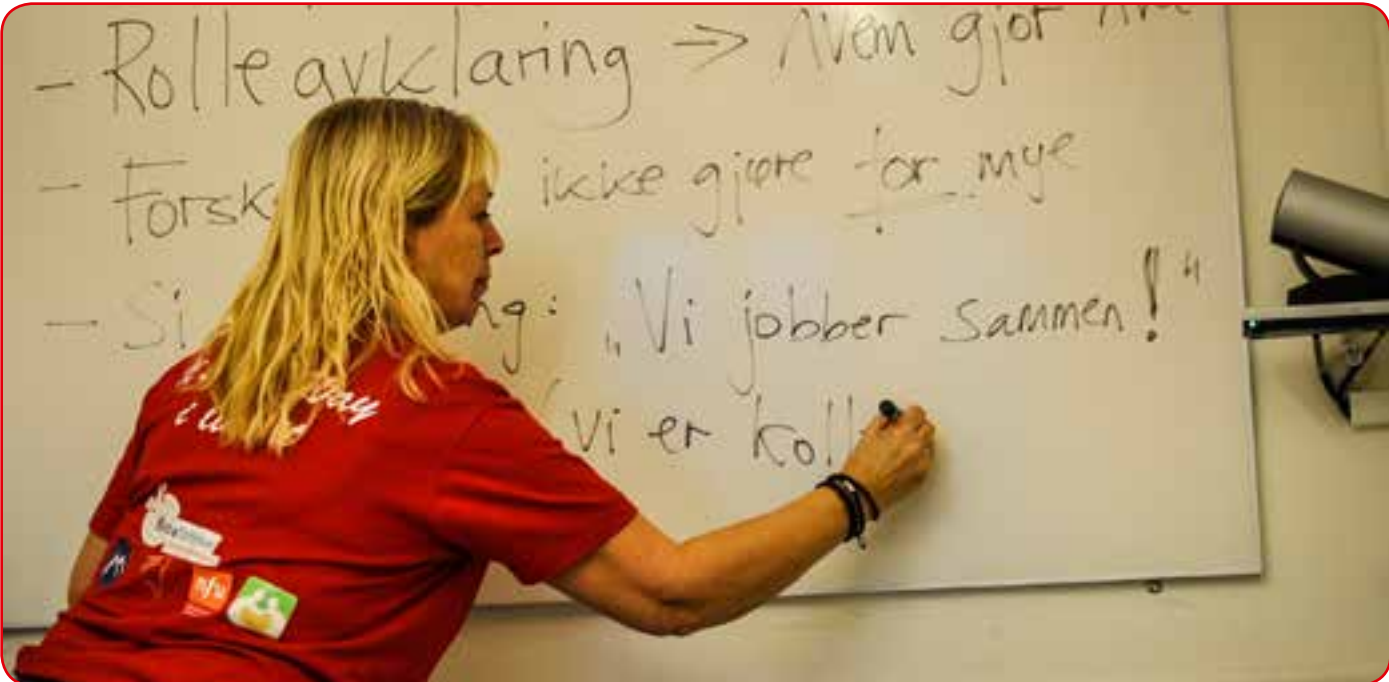

Medforsker Camilla Høgstøl og forsker Aud Elisabeth Witsø.

deltakerne i samtalegruppen hun arbeider med, også vil være medforsker. Hun mente derfor at det i forkant av hvert møte også er viktig å presisere hvem som er hennes kollega – for å unngå denne diskusjonen.

Varierende fremmøte i refleksjonsgruppene har i tillegg vist seg å være en utfordring for de lokale teamene. Del-

takernes ulike funksjonsnivå og betydningen av at alle kommer til orde i diskusjonene i etterkant av filmene, gjør at møtene dermed kan ta svært lang tid. Flere påpekte samtidig betydningen av at deltakerne får se de samme filmene flere ganger for å få med seg innholdet.

Prosjektleder May Østby foran tavlen som ofte blir brukt som hjelpemiddel for å sikre deltakelse fra alle grupped medlemmene. I diskusjonene blir ulike momenter synliggjort enten med tekst eller tegning, og er en god visuell støtte for alle.

Forskere og medforskere

I prosjektgruppen for «Slik vil vi ha det» er May Østby prosjektleder slik hun også var i forprosjektet «Mitt hjem – min arbeidsplass». Hun har sin hovedstilling ved Regionsenter for habiliteringstjenesten for barn og unge ved Oslo Universitetssykehus, med en bistilling ved Høgskolen i Møre og Romsdal. Med seg på laget i prosjektet har hun fortsatt forsker Marit Haugenes fra Høgskolen i Nord-Trøndelag som jobber i Team Namsos sammen med medforsker Magnus Sten. Team Molde består av medforsker Ole Magnus Oterhals og forsker Guro Fiskergård Werner – mens Camilla Therese Høgstøyl og Aud Elisabeth Witsø er henholdsvis medforsker og forsker i Team Trondheim.

Referansegruppe

Det er nedsatt en referansegruppe for prosjektet som skal ha sitt neste møte i juni. Referansegruppen skal være et bindeledd mellom kommunene, NFU og prosjektet. Deltakerne i referansegruppene har i ett tidligere møte tatt opp om det ferdige materialet fra prosjektet skal presenteres for ansatte i samtalegruppe-kommunene. Alle medlemmene i prosjektgruppen var enige om at selv om filmene viser at tjenesteytere gjør mye feil, gir det å se dem de ansatte en mulighet til å tenke gjennom hvorvidt handlingen har relevans for dem selv.

ExtraStiftelsen

Prosjektet «Slik vil jeg ha det!» er finansiert av midler fra ExtraStiftelsen.

Mitt hjem min arbeidsplass

En opplæringspakke med seks filmer på minnepenn og et trykt arbeidshefte ble resultatet av prosjektet «Mitt hjem – min arbeidsplass» og er nå klare for salg. Dette avsluttede prosjektet ble behørig presentert i SFA 1/2014.

Omslaget på filmpakken illustrerer på en god måte hva de seks filmene handler om. (Foto: Molden Media)

Hensikten med filmene er også å vise at det å få hjelp er noe annet enn å gi hjelp. For brukeren dreier dette seg om deres privatliv – for personalet er det en jobb. I filmene ser vi hvor viktig det er å snakke sammen om hvordan de som får hjelp vil at hjelpen skal være og hva som kan skape problemer. Filmene forteller hvordan på bakgrunn av sanne historier – og det på en måte som virker svært troverdig. Hovedmålet har likevel vært at filmene skal skape større bevissthet blant mennesker med utviklingshemning om egne rettigheter.

Filmene ble laget i samarbeid mellom tre prosjektmedarbeidere med utviklingshemning, like mange forskere ved høgskolene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal i tillegg til Ove Hellzen fra Senter for omsorgsforskning. Målgruppene for prosjektet er både de som får hjelp i eget hjem og deres tjenesteytere. Også studenter og veiledere innen omsorgsykker vil utvilsomt ha nytte av å sette seg inn i dette materialet. Interesserte kan ta kontakt med prosjektleder May Østby for mer informasjon på mobiltelefon 99 74 66 29 eller via e-post-adressen May.Ostby@himolde.no.

Hatten av for gode snuoperasjoner!

«Ringerike kommune skulle spare 300 000 kroner. Det verserte rykter om kutt som ikke kan betraktes som annet enn smålige: Innbyggerne med utviklingshemning skulle miste Torsdagsklubben, svømmingen skulle bli borte og Austjord musikkorps skulle miste kassererhjelp fra kommunen. Tilsynelatende småting – men utrolig viktige for de involverte.

Saken kom i avisen og kommunen snudde.

-En misforståelse, sa kommunalsjefen. For rådmannen ønsket ikke at kommunen skulle kutte på denne måten.

Hatten av for gode snuoperasjoner!»

(Kilde: Månedens Fyrtårn, FO-tidsskriftet Fontene 2/15)

Menneskerettighetsbrudd i omsorgen for unge utviklingshemma

Helsedirektør Bjørn Guldvog bekrefta 25. november i fjor at han kjenner til brudd på menneskerettighetene i norsk eldreomsorg. Senter for menneskerettigheter (SMR) sa at de var oppriktig bekymra for situasjonen. Er de ikke like mye bekymra for situasjonen for unge utviklingshemma? NRK satte søkelyset på dokumentert systemsvikt innen flere samfunnssystemer i Norge, og bygde på forskningsrapporter og annen offentlig dokumentasjon. Ett av feltene var eldreomsorg. De eldre bygde landet, og de skal vi respektere.

Unge utviklingshemma kan aldri bygge landet. Mange av disse menneskene er like hjelpeløse og like hjelpetrengende som de eldre. Forskjellen er at noen mennesker er født utviklingshemma, og noen av dem trenger hjelp hele livet, fra de er født til de dør. De fortjener like mye hjelp, omsorg og respekt som alle andre mennesker.

Det er forska på oppvekstvilkår for unge utviklingshemma i barneår og ungdomsår. Lite er kjent av forskning som er gjort fra de blir overlatt til kommunal omsorg etter 18 år. Nærmeste pårørende, vi som kjenner trykket av kommunal systemsvikt i omsorgen for unge utviklingshemma, vi sitter på det beste forskningsmaterialet. Noen av oss kan til og med ha forskerkompetanse. Vi mangler bare tid, ressurser og overskudd. Alt det går med til våre barn.

Det vi kan gjøre i dag er å ta for oss noen av nyhetsoppslagene om de eldre. Ikke for å sette gruppene opp mot hverandre, men for å vise hvor like de er. Vi kan bytte ut ordet eldre med ordene unge utviklingshemma – for problematikken er helt den samme.

Akkurat som Guldvog roper vi et varsku om at unge utviklingshemma blir utsatt for frihetsberøvelse, ulovlig tvang, mangel på respekt, nedlatende behandling, feilernæring og underernæring. De mest grove tilfellene er grov tvang og neglisjering. Det er også grove situasjoner som kan innebære brudd på menneskerettighetene, ulovlig bruk av tvang, medisinerings uten samtykke for å holde en beboer rolig. Ordene tilhørte helsedirektør Bjørn Guldvog og seniorkonsulent Marit L. Sæther fra SMR. Nøyaktig de samme ordene kan vi bruke for å beskrive hva unge funksjonshemmede, ikke bare i Trondheim, men i mange kommuner rundt om i Norge blir utsatt for.

I Trondheim er det mange ansatte som står på og gjør en hederlig innsats. Bare et fåtall har nødvendig kompetanse. Noen lar seg ansette uten at de forstår hva slags krevende oppgaver de går til. Mange må ta til takke med små sveltihelstillinger. Det er stor gjennomtrekk og sjukefraværet kan være 20 prosent.

Dette fører til at en sterkt utviklingshemma som trenger mye hjelp hele døgnet må forholde seg til nærmere 30 forskjellige ansatte gjennom en måned og rundt 60 ansatte gjennom et halvt år. Dette er ikke de ansatte sitt ansvar. Det er systemfeil med inngrodd ukultur på alle nivå i denne kommunen. Menneskerettsbruddene mot unge utviklingshemma skjer i hele Norge, men det er ekstra ille i Trondheim kommune.

MAGNHILD BERGHEIM OG
TERJE ALBREGTSEN,
MOR OG FAR

Mulla Krekar versus mennesker med utviklingshemning

Mulla Krekar er vedtatt tvangsflyttet. Det har justisministeren bestemt. Politiet skal iverksette. Men akk, så enkelt er det ikke å iverksette dette tvangsvedtaket. Advokat Meling vet bedre. Forføyningen påklages til tingretten. Vinner de ikke fram der, så er lagmannsretten neste stopp. Derfra om nødvendig og mulig til høyesterett. Og skulle vårt nasjonale rettsvesen i advokat Melings øyne ikke yte mulla Krekar rettferdighet, så bærer saken lukt til den europeiske Menneskerettighetsdomstolen i Haag. Berettiget eller uberettiget, det ligger utenfor det jeg har mulighet til å vurdere.

Forsøket på å tvangsflytte mullaen preger nyhetsbildet. Krekars rettssikkerhet blir svært forsvarlig overholdt. Her er det ikke snakk om tvangsflytting eller andre forføyninger foruten grundig juridisk behandling. Slik er det ikke for alle i kongeriket.

Høst er årstiden for å vedta kommunebudsjetter. Mange kommuner sliter med å få endene til å møtes. Behov for saldering oppstår. Et av tiltakene er nettopp tvangsflytting. Uten lov og uten dom flyttes mennesker med utviklingshemning fra leilighetene sine til institusjoner og store bofellesskap. De er leietagere i kommunale leiligheter med kontrakt etter husleielovens alminnelige og beskyttende bestemmelser. Likevel flyttes de. Dette til tross for at det for alle oss andre skal svært, svært gode grunner til å bli flyttet. Dårlig kommuneøkonomi hører ikke til slik begrunnelse.

Men flyttet blir både Kari og Ola, mot sin vilje. Ofte fra steder hvor de har bodd både i 10, 20 og 30 år. Ikke blir de informert om at de har rettigheter til protestere. Ikke får de vite at de kan nekte. Noen eksempler på at de har blitt flyttet mens de ha vært på familiebesøk hører til de groveste eksemplene. Noen ganger vet de og deres nærmeste at de er i ferd med å lide urett, men har ikke kraft til (nok en gang) å ta kampen opp mot kommunen. Det står ikke prosedyresterke advokater klare til å føre disses kamp gjennom et komplett rettssystem. Der vi får vite og der vi har kapasitet, stiller representanter for Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) opp. Klamrer oss til husleieloven og prosederer etter beste evne. Og vinner som oftest fram. Men vi når ikke fram over alt, hvert år flyttes mange mennesker med utviklingshemning mot sin vilje. Ikke for å få et bedre tilbud, men i et kommunalt håp om å spare penger. Regjeringen med justisminister Anundsen i spissen, er bare opptatt av en tvangsflyttesak, om enn med motsatt fortegn.

Kan ikke fri meg for å tenke på om bare litt av dette engasjementet hadde kommet tvangsflyttingstruede mennesker med utviklingshemning til gode.

BJUG RINGSTAD, NESTLEDER I NFU

(Ovennevnte innlegg har
også stått i Kommunal
Rapport, red.)

Rekrutteringsmaterieill

NFU sentralt har nå sendt ut forbundets nyeste vervebro-sjyre og en plakat i posten til en rekke samarbeidspartnere. Dette materiellet er laget spesielt for å rekruttere nye medlemmer med minoritetsspråklig bakgrunn.

Informasjonsbrosjyren er oversatt til somalisk, urdu, arabisk, samisk og engelsk. Den finnes selvsagt også på norsk. Brosjyren er på klarspråk med lite tekst og mange illustrasjoner. Hovedformålet er å informere om hva det vil si å ha en utviklingshemning, hva NFU kan bidra med og hva det vil si å engasjere seg i NFU. Tittelen både på brosjyren og plakaten er «Vi er her for deg» og målet er å vekke interesse og lyst hos den enkelte til å vite mer om oss på en enkel måte.

Brosjyren kan bestilles via forbundets nettside www.nfunorge.org. Interesserte kan også bestille ved henvendelse på e-post til firmapost@nfunorge.org eller ved å ta kontakt på telefon 22 39 60 50. Brosjyren kan også lastes ned i pdf fra www.nfunorge.org

Hordaland

Årsmøte i NFU Hordaland skal avholdes helgen 18. og 19. april i Bergen

Oslo

NFU Oslo fylkeslag har satt i gang arbeid som gjelder koordinatorrollen for familier med barn, unge eller voksne medlemmer med utviklingshemning. På NFUs ledersamling nylig sa fylkeslagets leder, Helena Wilberg, at bakgrunnen for dette er saker som viser at ordningen ikke fungerer. Hun viste samtidig til at fylkeslaget har satt i gang likepersonsarbeid i samarbeid med NFU Akershus fylkeslag, og at det i denne sammenheng nå vil bli tatt initiativ overfor interesseorganisasjonene for kvinner med minoritetsspråklig bakgrunn som har fått et barn med utviklingshemning og trenger bistand i sin kontakt med hjelpeapparatet.

Møre og Romsdal

- Vi ser en positiv utvikling i medlemstallet. Hele styret ble byttet ut i fjor – og det er en engasjert gjeng som jobber sammen nå, sa fylkeslagets nye leder, Ninni Bakke Tørnes på NFUs ledersamling nylig. I tillegg til den årlige kulturhelgen i Molde, med til sammen over 300 deltakere og deres ledsagere, arrangerte fylkeslaget konferanse for til-litsvalgte i lokallagene om BPA i oktober. Styret arbeider dessuten med flere svært vanskelige enkeltsaker der spesielt kommunens mangelfulle vedtak resulterte i en knusende rapport fra fylkesmannen.

NFU Møre og Romsdal holder sitt årsmøte 21. og 22. mars.

Sogn og Fjordane

Den 27. kulturfestivalen i Sogn og Fjordane arrangeres 20. – 22. mars i Førde, i regi av Sogn og Fjordane fylkeskom-mune og NFU Sogn og Fjordane fylkeslag. Her blir det tradisjonen tro spennende kulturaktiviteter, avslutnings-konsert og mange gjester med fylkesvaraordfører Jenny Fylling i spissen, som skal åpne det store arrangement.

Her får deltakerne arbeide med ulike kunst- og kulturut-trykk. Stikkord er musikalsk samvær og opplevelser, enkelt samspill, band, dans med Absence Crew fra Norske Talenter, eventyr, teater, kunst og maling, produksjon av kulisser og media. På sistnevnte kurs kan deltakerne velge mellom å være journalist med TV BRA eller lage sin egen digitale fortelling.

Lørdag flyttes festivalen som vanlig ut i Førde sentrum der deltakerne går sammen i et stort opptog. Årets tema som gjenspeiles i alle aktivitetene, er musikalen «Løvenes konge». Søndag avsluttes det hele med en kjempekonsert der alle bidrar.

Program og påmeldingsskjema finner du under linken til NFU Sogn og Fjordane fylkeslag på NFUs nettside www.nfunorge.org

Akershus

NFU Akershus fylkeslag søkte og fikk 30 000 kroner fra Ekstrastiftelsens andre Express-tildeling for 2014 til å ar-rangere vårverksted. Her skal årstiden skal markeres gjen-nom aktiviteter, kunst og matkultur.

Telemark

Det tas for tiden initiativ for å få etablert et nytt NFU-lokallag i Skien.

Troms

NFU Troms og Finnmark skal arrangere årsmøte sammen med NFU Finnmark fylkeslag 25. og 26. april Sammen skal de feire 40 års-jubileet for etableringen av at de to i sin tid ble etablert som ett lag. Temaet på kurset samme helg blir kommunereformen.

NFU Troms fylkeslag arrangerte ellers likepersonshelg nylig med en av nestorene i NFU, Åsta Nordeide, som foredragsholder for å forsøke å få i gang dette arbeidet i lokallagene. Fylkeslaget skal også arrangere lokallagsleder-samling i februar der det å flytte fra foreldrehjemmet blir et av temaene i tillegg til BPA og organisasjonsarbeid i NFU.

Startskuddet gått for NFUs likepersonsarbeid

Startskuddet har gått for NFUs likepersonsarbeid for gravide som får vite at deres barn har en diagnose og nyblitte foreldre til barn med utviklingshemning. Forbundsleder Jens Petter Gitlesen samlet fem mødre med spesiell interesse på feltet til en todagers idédugnad nylig. Det var en engasjert og kreativ gjeng som blant annet kom fram til at det i første omgang skal lages en egen nettside med kortfattet informasjon om likepersontiltaket og nødvendig kontaktperson på likepersonene i NFU. Det står i skrivende stund som egen link i tilknytning til NFUs på www.nfunorge.org. Gruppen skal i tillegg lage en egen facebookside om disse tjenestene. Sistnevnte er allerede lagt som egen link på www.facebook.com/NFU Norge

Folder

En enkel informasjonsfolder skal også utarbeides. Den skal blant annet sendes til fylkeslagene til fordeling, legges ut på fødeavdelinger, helsestasjoner og habiliteringstjenestene rundt om i landet. Arbeidet med folderen er også godt i gang.

I Samfunn for alle vil leserne fra og med neste utgave (2/15) fortløpende både møte foreldre som i svangerskapet fikk vite at deres barn har en diagnose, og andre som fikk beskjed om det i etterkant. Det vil i tillegg bli reportasjer om familiers hverdag med litt eldre barn, ungdom og unge voksne med utviklingshemning.

Jens Petter Gitlesen fikk med seg fra venstre (foran) Vera Valen (Fauske i Troms), Siri Fuglem Berg (Gjøvik), Anna M. Solberg (Skjeberg i Akershus midten bak) Åsta Årøen (Bergen) foran og Torill Vagstad (Elverum) bak til høyre.

NFU skal etter hvert søke midler til både å lage et mer utfyllende hefte om disse temaene og til å kurse nye likepersoner.

Rogaland

NFU Rogaland fylkeslag skal ha årsmøte 18. og 19. april. Temaet på kurset som skal holdes i den sammenheng er overgangen fra barnehage til skole.

Nordland

NFU Nordland fylkeslag skal arrangere kurs for ungdom med utviklingshemning om kropp, identitet og seksualitet. Kurset blir åpent for alle. Fylkeslaget ser dette som en mulighet for rekruttering. Størrelsen på kursavgiften vil bli satt i forhold til hvorvidt deltakerne er medlem av NFU eller ikke.

På NFUs ledersamling nylig påpekte Barbara Priesman ellers at fylkeslaget skal arrangere sitt årsmøte etter påske – trolig i Sandnessjøen. -Kurstemaet blir trolig arbeid og dagtilbud. Bakgrunnen for vårt ønske om å rette fokus på dette er at dagtilbudene gradvis er i ferd med å bli dårligere i kjølvannet av den dårlige kommuneøkonomien, og at det dermed slett ikke er sikkert at elever får jobb etter endt skolegang sa Barara Priesman.

Hordaland

NFU Hordaland fylkeslag skal ha årsmøte 18. og 19. april. På NFUs ledersamling fortalte fylkeslagets leder, Geir Tore Søreide, om sitt oppfinnsomme arbeid med å skaffe penger til fylkeslagets mange og ulike aktiviteter som gir svært gode resultater. Han ga samtidig uttrykk for bekymring over at det er flere medlemmer som taper saker hos fylkesmannen enn tidligere. - Fylkeslaget arbeider nå med å finne ut årsaken til det. Vi jobber også fortløpende med å få startet flere lokallag

Sør-Trøndelag

Leder av NFU Sør-Trøndelag fylkeslag, Frode Strømman, opplyste på NFUs ledersamling nylig at NFU Trondheim lokallag har takket ja til å delta i arbeidet med kommunens strategiplan. - Her skal NTNU ved professor Jan Tøssebro og seniorrådgiver Anna Kittelsaa også bidra. Det blir et viktig forum der NFU får komme med innspill, men om det kommer bedre tjenester til vår gruppe ut av dette, gjenstår å se, sa Frode Strømman.

Velkommen til SOMMER

Det er fremdeles vinter og mørketid, men snart er sommeren her igjen. Har du planene klare for sommeren? NFU arrangerer **organisasjons- og ferieleir** på Hove også i år.

Hove leir er på Tromøya utenfor Arendal. Datoene er fra **lørdag 18. juli til lørdag 25. juli**.

Der kan du treffe gamle og nye venner og være med på spennende aktiviteter og kurs. Du

må være medlem av NFU for å delta på leiren. Dersom du ikke allerede er medlem, kan du betale kontingent samtidig med påmelding.

Husene på Tromøya har rom med 3 eller 4 senger, og bad som er tilrettelagt for rullestol. Leiren koster kr. 4.700. Ledsager betaler samme pris. Dette dekker alle oppholdsutgifter, kurs og sosiale aktiviteter.

Send påmelding i posten eller meld deg på via vår hjemmeside www.nfunorge.org. Informasjon om postadresse finner du på kupongen.

Spørsmål om leiren?

Ring NFU på telefon 22 39 60 50 eller skriv en e-post til post@nfunorge.org

**Den som først melder seg på, får plass.
Så meld deg på nå!**

LEIR

2015

Ja, jeg ønsker å delta på NFUs organisasjons- og ferieleir på Hove leir- og friluftssenter på Tromøya fra lørdag 18. - lørdag 25. juli 2015.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

☐ Er medlem

☐ Vil melde meg inn

Kommer alene

☐ JA

☐ NEI

Har med ledsager

☐ JA

☐ NEI

Bruker rullestol

☐ JA

☐ NEI

Bruker medisin

☐ JA

☐ NEI

Trenger mye hjelp

☐ JA

☐ NEI

Kan ligge i overkøye

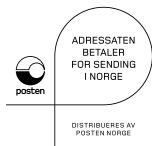
☐ JA

☐ NEI

Navn på kontaktperson hjemme: _____ Telefon _____

Ditt telefonnummer: _____

Skjemaet klippes ut og sendes til NFU, Postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo eller på faks 22 39 60 60 eller post@nfunorge.org

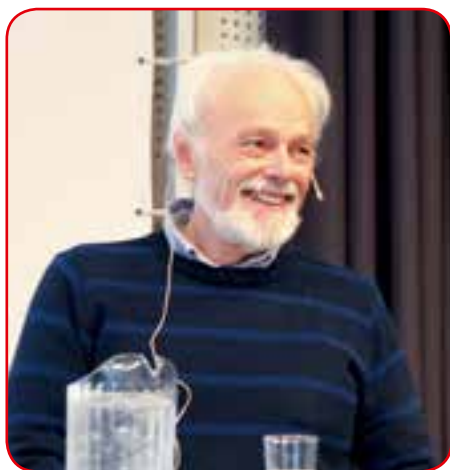

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Det er ikke størrelsen det kommer an på!

«Det er ikke kommunenes størrelse det kommer an på, men hvorvidt de fungerer som gode demokratier, er flinke til å følge opp sine lovpålagte oppgaver og gjør lokalsamfunnene gode å leve i for alle».

PÅ SAFO-KONFERANSEN: BITTEN MUNTHE-KAAS

Professor emeritus, Audun Offerdal.

Storingsrepresentant Karin Andersen.

Etter at statssekretær Kristin Holm Jensen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet hadde argumentert for Kommunereformen på SAFO-konferansen nylig, var det SVs storingsrepresentant og medlem av Kommunal- og forvaltningskomiteen, Karin Andersens tur. I tillegg til ovennevnte sitat, minnet hun i sitt foredrag om de fem ordførerne fra Sunnhordland som nylig dro på studietur til Danmark. - Når de lot seg imponere over de store danske institusjonene for utviklingshemmede, kommer det av at de ikke kjenner feltet. De vil heller ikke skjønne mer av det hvis kommuner

slås sammen.

Andersen mente at god kommuneøkonomi og stopp i anbudsutsetting av tiltak og tjenester for eksempel for innbyggere med funksjonsnedsettelse er viktigere enn kommunestørrelsen hvis kommunene skal kunne bygge sterke fagmiljøer. - Skal vi ha sterkere demokrati, fagmiljøer og like tjenester i hele landet, er gode og likeverdige inntekter viktigst, og ikke at en ikke bryter opp fagmiljøer med anbudsutsetting.

Andersen understreket at vi nå i stedet må jobbe for mindre forskjeller mellom kommunene og flere nasjonale standarder på velferdstjenestene. - Det må i tillegg øremerkes mer midler for eksempel til tjenester for mennesker med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelse. Fokus må med andre ord i større grad rettes mot folks levekår og ikke antallet innbyggere i kommunen. Vi må samtidig demme opp for presset om privatisering. Kommunesammenslåing må uansett skje frivillig og ikke med tvang. For SV er det viktig at ingen skal tape penger på sammenslåing. Det vil ramme velferden for innbyggerne, og det er alvorlig, sa Karin Andersen.

Feil ende

Professor emeritus, Audun Offerdal fra Universitetet i Bergen minnet i sitt foredrag om at målsettingen med kom-

Kommunestørrelse og kvalitet i tjenestene

-Behov for kompetanse og kvalitet i omsorgstjenestene har vært brukt som et argument for samdrift mellom kommuner og for kommunesammenslåing. Lite tyder på at argumentet har noe for seg.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen skriver i en artikkel at det ut fra NFUs erfaringer er vanskelig å se at tjenestetilbudet er bedre i store kommuner enn i små. - Det som først og fremst kjennetegner store kommuner, er en stor avstand mellom den enkelte tjenesteyter og de forvalterne som gir rammene for den kommunale organiseringen av tjenestene. Store kommuner har ofte mer kompetanse, men mindre oversikt og evner i mindre grad å tilby tjenester som er tilpasset den enkelte.

I artikkelen som er lagt ut i sin helhet på www.nfunorge.org tar Gitlesen utgangspunkt i 101 tilsynsrapporter fra 1. januar 2012 som er lagt ut på nettsidene til Helsetilsynet om bruk av makt og tvang overfor mennesker med utviklingshemning. Tilsynsrapportene viser ingen sammenheng mellom påtalte avvik og kommunestørrelse.

munene ikke er at de skal være effektive bedrifter, men demokratiske organisasjoner som skaper legitimitet i befolkningen. Han understreket at vi i stedet for å ha et fokus på størrelse først må bli enige om hva vi vil at kommunene skal være og at noe annet er å begynne i feil ende.

Offerdal viste samtidig til flere undersøkelser som viser at det i dag er mange som ikke er opptatt av lokalpolitikk. - Færre tar verv og deltar aktivt i lokaldemokratiet. Med større kommuner tror jeg det blir lengre mellom den enkelte innbygger og forvaltningen. Det gjelder ikke minst den statlige. Vi får heller ikke større fagmiljøer ved å slå sammen til kommuner som er store – i areal, mente Audun Offerdal.

SAFO-konferansen

På den årlige SAFO-konferansen på Gardermoen nylig var 25 av de i alt vel 60 deltakerne fra NFU og nesten alle fylkeslagene representert. Årets hovedtema var Kommunereformen som innebærer at kommuner skal slå seg sammen og få mer myndighet og ansvar. Dette vil få konsekvenser for befolkningen i kommunene, og det er viktig at medlemmer og tillitsvalgte i interesseorganisasjonene for mennesker med funksjonsnedsettelse deltar i diskusjonene og på den måten bidrar til deltakelse og likestilling for alle.

Det står mer om SAFO på side 34.

Tøff boligkamp kronet med seier!

Rådmannen i Vågå kommune i Oppland har ved to anledninger de siste par årene foreslått å samle i alt tre kommunale bofellesskap for mennesker med utviklingshemning i ett for å få en mer effektiv og rasjonell tjeneste. NFU Vågå lokallag kjempet med nebb og klør mot forslagene – som de først kunne lese om i media.

NFUs nestleder, Bjug Ringstad, i aksjon på det åpne møtet i Vågå. (Foto: Ketil Sandviken, Gudbrandsdalen Dagningen).

- Det ble en tøff kamp – som vi heldigvis vant – ikke minst takket være NFUs nestleder Bjug Ringstad, sier lederen av NFU Vågå lokallag, Marie Kongsli Kleiven, i en kommentar til Samfunn for alle. - Mens det stod på som verst i november i fjor inviterte lokallaget til et åpent møte for politikere, pårørende, verger, ansatte, media, rådmann, ordfører og alle interesserte. I tillegg til medlemmer i NFU stilte tillitsvalgte for flere andre interesseorganisasjoner for funksjonshemmede som støttet oss. Det var derimot kun tre folkevalgte fra Bygdalista, SP og SV som møtte. Mange var spesielt skuffet over at flertallspartiet Ap ikke var representert.

«Enkelt og greit»

Bjug Ringstad la fram saken på det åpne møtet der han samtidig informerte om regelverket kommunen skal følge i denne sammenheng. Ringstad viste blant annet til at hvis beboere ikke vil flytte, så kan

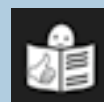
de heller ikke flyttes. Han påpekte samtidig at deres husleiekontrakt er så sterk at hvis kommunen hadde valgt å kjøre dette løpet videre, så ville lokallaget også gjøre det – «enkelt og greit ved å gå rettens vei».

Møte med AP

Ringstad minnet samtidig om at et budsjettvedtak ikke er en oppsigelse. Hver leietaker må få en skriftlig og begrunnet oppsigelse som de kan protestere skriftlig på i løpet av en måned. Oppsigelsen faller deretter bort hvis kommunen ikke har reist søksmål i løpet av tre måneder.

Enden på visa ble at representanter for lokallaget og andre interesseorganisasjoner for mennesker med funksjonsnedsettelser forklarte saken for Arbeiderpartiets tillitsvalgte i etterkant av det åpne møtet. Det resulterte i at partiet gikk inn for å beholde de nåværende bofellesskapene.

LETTLEST

NFU Vågå lokallag har vært i boligkamp med Rådmannen i Vågå kommune.

Han foreslo å samle tre kommunale bofellesskap for mennesker med utviklingshemning i ett.

Rådmannen mente at det ville bli en mer effektiv og rasjonell tjeneste da.

Vågå lokallag kjempet imot med nebb og klør.

Heldigvis så vant de, med hjelp av nestleder Bjug Ringstad i NFU.

Beboere kan ikke flyttes hvis de ikke vil, sa Bjug på et åpent møte.

Han sa også at husleiekontrakten deres er sterk.

Derfor kan lokallaget gå rettens vei dersom kommunen ikke gir seg.

Hver leietaker må få en skriftlig oppsigelse som sier hvorfor de blir oppsagt.

Den kan de protestere skriftlig på i løpet av en måned.

Etter møtet fikk de tillitsvalgte i Arbeiderpartiet informasjon om saken.

Partiet gikk da inn for å beholde bofellesskapene som de er nå.

«Det ser ut som Downs syndrom»

-I løpet av vernepleierutdanningen fikk vi ingen opplæring i hvordan helsepersonell skal møte og informere vordende foreldre som etter en ultralydundersøkelse får vite at det er økt risiko for at det er noe i veien med barnet deres. Mitt inntrykk er at det legges for lite vekt på dette i de ulike helsefagutdanningene.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Hilde Åkra.

«Hadde vi ikke hatt den familien og den kontakten, så tror jeg også at vårt bilde ville vært mye mer negativt. Da hadde vi ikke hatt den aktuelle biten av hvordan det er å ha et slikt barn og hvordan et liv med den diagnosen kan være. (Heidi)

Vernepleier Hilde Åkra valgte å rette et spesielt fokus på barn med Downs syndrom da hun ved Diakonhjemmet Høgskole i 2014 fullførte sin masteroppgave «Det ser ut som Downs syndrom – en kvalitativ undersøkelse om hvordan kommende foreldre opplever informasjon de får av helsepersonell».

- Valget av diagnose handlet om at oppgaven måtte avgrenses, men likevel mest om at min eldre søster har utviklingshemning og at jeg har personlig erfaring fra arbeid med mennesker med Downs syndrom, sier Åkra i en samtale med SFA.

Åkra mener det er tankevekkende at søkelyset i enkelte vernepleierutdanninger nå i hovedsak rettes mot hvordan vi skal ta vare på voksne med utviklingshemning i lys av den kommende eldrebølgen. - Det tenkes for lite på barna som skal bli født. Hvis tidlig ultralyd blir innført for alle gravide, blir det enda viktigere å vite noe om hvordan foreldre opplever informasjon

de får av helsepersonell om at de venter et barn med Downs syndrom eller en annen funksjonsnedsettelse. Jeg skulle ønske at det i det minste var et valgemne på helsefagutdanningene der studentene kunne lære mer om hvordan de i sitt fremtidige arbeid skal møte foreldre i en slik situasjon.

Kaotisk situasjon

Åkra fortsetter: -Vi kan og bør uansett gjøre noe med oss selv og hvordan vi møter foreldre som helt plutselig får beskjed om at de på svært kort tid må ta stilling til om de skal velge abort eller ta imot barnet. De fleste foreldrene jeg intervjuet i min oppgave fikk hverken nok eller god nok informasjon til å ta stilling til dette. De fikk heller ikke tid til å reflektere over egne følelser i den kaotiske situasjonen de helt uventet befant seg i. Dermed måtte de ta et livsvalg på et for dårlig grunnlag – som lett kunne ha blitt bli fatalt.

Du er i sjokk altså, når de sier du må bestemme deg fort (over helgen, red.anm.) Det kunne endt med at jeg tok en avgjørelse og at ungen var død når jeg kom til meg selv. (Anne)

Åkra viser til at vordende foreldre reagerer med sjokk og sterke følelser når de får vite at barnet de venter kan ha Downs syndrom. - Helsepersonell må da vite at mange er mindre mottakelige for og går glipp av informasjon i en slik situasjon.

Enkelte vet ikke en gang hva dette syndromet er. Andre mangler kunnskap om hva syndromet innebærer rent medisinsk og hvordan livet med et barn med denne diagnosen kan være. Etter å ha fått en slik beskjed, trenger alle uansett noe å holde seg fast i. De fleste leter derfor febrilsk på nettet og finner vilkårlig informasjon – for eksempel om fortykket nakkefold og andre kjennetegn som i verste fall kan gjøre dem enda mer i villrede.

Kommunikasjonsprosessen

Åkra er opptatt av at helsepersonell må i stedet legge til rette for at foreldre får vite mest mulig om barnets mulige diagnose, prognose og muligheter for behandling og annen oppfølging. -Slik informasjon må være strukturert, objektiv, helhetlig og balansert. Helsepersonell må ta seg god tid, samtidig «være der hvor den enkelte er» – og møte foreldrene på deres premisser. En god kommunikasjonsprosess der de ansatte viser respekt for enkeltindividet, deres selvbestemmelse og deres livsverdier er avgjørende for hvilken måte foreldrene klarer å ta inn over seg at barnet de venter har Downs syndrom. Dette gjør dem samtidig bedre i stand til å ta en beslutning som de kan leve videre med, presiserer Hilde Åkra.

Kontakt med andre foreldre

Hun er også opptatt av at helsepersonell i tillegg må bidra til kontakt mellom de kommende foreldrene og ikke-medisinsk personell som har kunnskap om og erfaring med barnets diagnose. -Betydningen

av at de som ønsker det, også får tilbud om å møte andre foreldre som har fått barn med samme utfordringer, kan heller ikke understrekes sterkt nok. Det er bare de som fullt ut kan forstå de vordende foreldrenes tap av det friske «drømmebarnet» og vet hvordan en tilværelse med et barn med for eksempel Downs syndrom kan være.

Åkra viser til at helsepersonell, genetikere og medisinerer selv mener at de gir grundig og saklig informasjon i denne sammenheng. -En del foreldre forteller likevel at de blir møtt av fagfolk med lite empati, et for stort teoretisk fokus på barnets sykdomsbilde i tillegg til hvilken sorgfase foreldrene til enhver tid befinner seg i.

Informantene

I sin masteroppgave har Hilde Åkra intervjuet fem foreldrepar som i forbindelse med den første ultralydundersøkelsen fikk vite at deres barn hadde forhøyet risiko for Downs syndrom. For å avgrense oppgaven har hun kun tatt med foreldre som valgte å fullføre svangerskapet.

Flere av dem fikk resultatet av ultralydundersøkelsen av legen pr. telefon en fredag ettermiddag med beskjed om at de måtte ha bestemt seg for om de ville ta abort eller fullføre svangerskapet i løpet av helgen. I tillegg til sjokk og fortvilelse reagerte alle foreldrene på at de ikke automatisk ble innkalt til samtale eller fikk mer informasjon om syndromet før de måtte ta det vanskelige valget. De fleste ble i tillegg møtt av helsepersonell som la føringer på hvilket valg de skulle ta.

Samtlige opplevde at det var for lite rom for å reagere. De savnet dessuten skriftlig informasjon da risikoen for at barnet hadde Downs syndrom ble oppdaget. De mente at et slikt skriv burde inneholdt kortfattet medisinsk informasjon om syndromet i tillegg til kontaktinformasjon til ulike interesseorganisasjoner.

Uforståelig

-Er det fortsatt ikke utarbeidet standardiserte rutiner, prosedyrer og nasjonale retningslinjer for hva som er god informasjon i denne sammenheng og hvordan disse foreldrene dermed best kan følges opp?

- Svaret er nei på begge spørsmål – hvilket jeg mener er uforståelig. Det er helt nødvendig med en felles nasjonal rutine i denne sammenheng. Dette må skje – ikke minst i lys av at stadig færre barn med Downs syndrom og andre «utviklingsavvik» blir født i kjølvannet av utviklingen innen genteknologien, og at Norge etter min mening dermed er på vei til å bli et sorteringssamfunn, svarer Hilde Åkra.

Første operasjon på baby med Trisomi 18

Først døde den lille gutten i 20 uke i Stine Eilertsens mage. Da ultralydundersøkelsen viste at det neste barnet, datteren Felicia, hadde den alvorlige kromosomfeilen trisomi 18, ble Stine og mannen Chris Ngo oppfordret til å vurdere abort.

Snart fyller Felicia to.

Familiens sterke historie ble omtalt i en reportasje i ukebladet Hjemmet nylig. Felicia veidde 2140 gram da hun kom til verden. Etter syv uker med oppturer og nedturer fikk den lille familien ta med Felicia hjem, som hadde hull i hjertet og var svak. Foreldrene hadde fått beskjed om at legene ikke ville operere settersom Felicia hadde Trisomi 18. Hele tiden var de redde for at hun kom til å dø fra dem.

Til sist fikk de mast seg til en vurdering på Rikshospitalet og til slutt kom beskjeden om at Felicia var innvilget operasjon – som den første med Trisomi 18 i Norge. Risikoen for at hun kom til å dø under operasjonen var imidlertid stor.

Men den vesle jenta ville leve. Da hun var åtte måneder gammel slo det lille hjertet hennes som det skulle etter den tre og en halv time lange operasjonen. Gradvis er hun blitt bedre og bedre. I dag er hun snart to år. Hun liker å kose og høre på musikk sammen med lillebroren Milan som er blitt seks måneder.

Reportasjen står i Hjemmet nr. 6/2014.

Veldig ofte så har jeg inntrykk av at de ser syndromet – og ikke barnet. (Lars)

Likestillingsombud Sunniva Ørstavik på NFU-seminaret.

NFU-seminar om de dobbelt sårbare

NFU-seminaret «Interesseorganisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse – også for innvandrere?» på Litteraturhuset i Oslo nylig samlet deltakere som alle er engasjerte i inkludering av minoritetsspråklige med funksjonsnedsettelse.

De kom for å diskutere hvilke tiltak som kan øke deltakelsen til innvandrere med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelse i funksjonshemmedes organisasjoner.

Her ble det presentert en rekke foredrag av representanter for politiske myndigheter, forvaltning, organisasjoner og fagfolk. NFU presenterte i tillegg sitt eget prosjekt rettet mot minoritetsspråklige, blant annet en brosjyre om rettigheter og

hva forbundet kan tilby som, i tillegg til norsk, foreligger på samisk, engelsk, urdu, arabisk og somali.

Alle foredragene på seminaret er lagt ut i nyhetspalten på www.nfunorge.org i tillegg til at det er lagt ut både stoff og bilder på NFUs facebookside.

bmk

FOTOS: JENS PETTER GITLESEN

Shausta Ayub fra Diabetesforbundet.

Calista Rasanavagam deltok i debatten.

Professor Berit Berg fra NTNU var en av innleiderne.

Fritids-aktiviteter

Ungdom og voksne med utviklingshemning i Elverum har et variert fritids- og aktivitetstilbud å velge mellom.

I vinterutgaven av kommunens «Informasjonsposten» er det listet opp en rekke aktiviteter de kan melde seg på. Stikkord er brassband, seniorgruppe, langrenn, vinteraktivitetsdag, klubbkafé, innebandy, villmarksgruppe, håndball og fotball – for å nevne noen.

Tjenestene kan organiseres som aktivitet i gruppe, lag, forening eller i form av individuell støtte-, trenings- eller fritidskontakt. Kommunens sektor for kultur formidler også kontakt med ordinære lag eller foreninger.

I vinterutgaven av «Informasjonsposten» på kommunens nettsider www.elverum.kommune.no er det i tillegg til en oversikt over aktivitetene, gitt spalteplass til kontaktopplysninger i NFU Elverum lokallag for de som ønsker å melde seg inn. Enhetsleder i sektor for kultur, Borghild Brandvold, kan også gi mer informasjon på 918 44 685. Hennes e-postadresse er: borghild.brandvold@elverum.kommune.no

BPA

Kommunal tankegang står i veien for friheten til mennesker med funksjonsnedsettelse. Dette slås fast i en ny forskningsrapport om BPA. Her fremhever Velferdsforskningsinstituttet Nova BPA som en god ordning. Forskerne mener at BPA bør utvides og videreføres, men peker samtidig på forhold som hindrer BPA i å oppfylle formålet sitt.

«Slik det er nå, ser det ut til at den kommunale logikken står i veien for det BPA-ordningen er ment å gi, nemlig frihet og fleksibilitet.» skriver Tonje Gundersen, Cecilie B. Neumann og Cathrine Egeland i sin konklusjon. Hele artikkelen er lagt ut på www.nfunorge.org

Eg spiller fotball – gjør du?

Alle barn mellom 6 og 12 år som ikke finner seg til rette på et vanlig fotballag i Bergen kan nå melde seg på et tilpasset tilbud sammen med andre i samme alder.

Foto: Klas Appelgren.

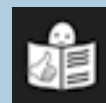
Startskuddet gikk nylig for tre nye lag i regi av Nymark IL, Arna-Bjørnar Fotball og Søreide IL der alle spillere skal få oppleve mestring og glede.

Da ble det arrangert fotball-aktivitetsdag der det blir muligheter for å spille kamper, fri lek med ball og delta på morsomme øvelser. Foreldre og andre ledsagere fikk samtidig informasjon om Stjerneserien og fotballtilbudet i Bergen.

Stjerneserien er Hordaland fotballklubs serietilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse. Her er det en egen barneklasse der lagene spiller kamper mot hverandre på serieturneringer – hele tiden med fokus på det sosiale, mestringsfølelse og ikke minst gleden over å drive idrett.

De som vil vite mer kan kontakte Marte Brunborg, Fagkonsulent Bergen kommune, Idrettsservice. Hun har e-postadressen marte.brunborg@bergen.kommune.no og telefon 55 56 24 93.

LETTLEST

Hei barn mellom 6 og 12 år!

Vanskelig å finne seg til rette på vanlig fotballag i Bergen?

Det finnes et tilbud for dere – det er bare å melde seg på!

Kontakt Marte Brunborg, marte.brunborg@bergen.kommune.no

Tlf. 55 56 24 93

Nymark IL, Arna-Bjørnar Fotball og Søreide IL starter nylig opp tre lag.

Der kan alle spillere oppleve mestring og glede.

Hordaland fotballklubb har også et serietilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Det kalles Stjerneserien og har blant annet en egen barneklasse.

Nedre Eiker

Nedre Eiker kommune i Buskerud fikk punkt for punkt stryk i sin behandling og oppfølging av sine i alt 116 innbyggere med utviklingshemning i en systemrevisjon som ble gjennomført i 2014, etter at fylkesmannen hadde fått flere bekymringsmeldinger fra pårørende.

Totalt har Fylkesmannen gitt tre avvik og en merknad. Disse går blant annet på tvangsbruk, manglende vedtak om tvang, manglende tilrettelagte tjenester og vedtak som ikke er i overensstemmelse med regelverket. Det ble påpekt tilsvarende forhold under et liknende tilsyn i 2009.

Røyk, kaffe og godteri

Det vises blant annet til at mennesker med utviklingshemning i Nedre Eiker i Buskerud ikke fikk røyke så mye de ville, drikke så mange kaffekopper de ville eller kjøpe og spise godterier på hverdager. Fylkesmannen mener dette er ulovlig og at disse tvangsmidlene ser ut til å være en videreføring av gammel praksis. «Det er ikke vurdert i tilstrekkelig grad om begrensningene er nødvendige eller lovlige», heter det.

«Runde vedtak»

Det kommer i tillegg fram at Nedre Eiker lovstridig ikke utarbeider gode nok dagsplaner for alle mennesker med utviklingshemning og at behovet for aktiviteter ikke er vurdert individuelt for den enkelte bruker. Det vises samtidig til at aktivitetene til enkelte brukere styres av bemanningen – og ikke springer ut fra den enkeltes behov.

Kommunen kommer i tillegg ofte med runde formuleringer om hva brukerne kan forvente seg av hjelp. Det henvises for eksempel til at mange har fått «tilgang på personale», uten at det er definert hva dette faktisk betyr. Fylkesmannen har dessuten funnet tilfeller av ulovlig egenbetaling for dagtilbud. Mennesker med utviklingshemning har fått vedtak på støttekontakt som ikke er blitt igangsatt. Det vises også til eksempler på at ansatte har blitt oppført som koordinatore for enkeltpersoner uten at den ansatte selv har visst det.

Kommunen fikk frist til 26. februar med å dokumentere at de har rettet opp i sine feil. Rådmann og fungerende leder for helse og omsorg i Nedre Eiker, Bengt Nystrøm, har lovet bedring i rutinene og at det som påpekes i tilsynet vil bli rettet opp. SFA kommer tilbake til hva som er gjort i neste nummer.

NFU-samarbeid med United by Music

NFU har inngått samarbeid med det nederlandske rocke- og bluesbandet «United by Music» som også har samarbeidspartnere i USA. Arbeidet her til lands skal ledes av Helena Wilberg som også er leder av NFU Oslo fylkeslag.

Nederlandernes første og svært vellykkede besøk i Norge i fjor var ikke minst hennes fortjeneste. Bandet – som består av artister med utviklingshemning – leverte forrykende sceneshow med swing og blues på et høyt musikalsk nivå både i Oslo og på Morodalsfestivalen. Begge steder spilte de fletta av publikum som ikke kunne få nok – og som vil få mer når bandet kommer tilbake til Norge og Morodalsfestivalen til sommeren.

I likhet med de nederlandske vil det også bli stilt strenge krav til musikere og artister med utviklingshemning som kan tenke seg å bli en del av det fremtidige norske bandet. Alle interesserte må først gjennom en audition, og en musiker har allerede kommet seg gjennom nåløyet.

De nederlandske artistene leverte et forrykende sceneshow på Morodalsfestivalen i fjor.

Det fremtidige bandet har fått midlertidige øvingslokaler hos Pascal Norge på Vetre i Asker. Nestleder i organisasjonen, Ola Skaare, skal være bandets instruktør –

slik han også har vært de to siste årene for band-kurset ved NFUs organisasjonsleir på Hove. Skaare er selv musiker og har mer enn 25 års erfaring med musikkundervisning for utøvere med utviklingshemning.

Nå er Helena Wilberg på jakt etter flere artister og musikere med utviklingshemning. Interesserte kan kontakte henne på telefon 93 87 66 51 eller e-post oslofylkeslag@nfunorge.org De som vil vite mer om hva Pascal Norge har å tilby kan gå inn på www.pascalnorge.no og/eller lese mer om United by music på www.unitedbymusic.org

Nord-Aurdal kommune denne gang

På sine nettsider reklamerer Nord-Aurdal kommune med at det overordnede målet for kommunens ledelse er best mulig tjenester til innbyggerne. I en tilsynsrapport fra Fylkesmannen i Oppland fremkommer det at det er et stykke frem til målet når det gjelder tjenester til mennesker med utviklingshemning. Og det er særlig ledelsen som svikter.

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Fylkesmannen i Oppland gjennomførte i tidsrommet fra juni til oktober 2014 tilsyn i Nord-Aurdal kommune. Tilsynet gjaldt to forhold: Om kommunen sikret tildeling av tjenester til mennesker med utviklingshemning og om disse tjenestene ble gjennomført uten bruk av tvang og makt. Det ble konstatert avvik fra lovpålagte krav på begge punkter, basert på 32 konkrete observasjoner om uregelmessigheter.

Tildeling av tjenester

Fylkesmannen ville undersøke hvordan kommunen sikrer at det gis forsvarlig hjelp i hverdagen og at hjelpen endres når det er behov for det. For at hjelpen skal være forsvarlig må den ha tilstrekkelig omfang, være gitt på rett tid og være av god nok kvalitet.

På dette området gjorde fylkesmannen blant annet følgende observasjoner:

- Det finnes ikke rutiner for melding om endring og det er ulik praksis
- Vedtak evalueres ikke jevnlig
- Alvorlige enkelthendelser følges ikke opp selv om de meldes
- Det er ikke tilstrekkelig personale til å gi de tjenester brukerne har krav på
- Det er ikke planer for opplæring eller veiledning av ansatte
- Det er ikke avsatt nok tid til faglig arbeid

Fylkesmannen understreker viktigheten av at evaluering skjer på selvstendig grunnlag, fordi mange brukere ikke selv kan uttrykke behov. Det påpekes også at kommunen plikter å sørge for bemanning som sikrer at den enkeltes hjelpebehov blir ivaretatt.

Konklusjonen er at kommunen ikke i tilstrekkelig grad sikrer forsvarlig tilrettelagte tjenester.

Tvang og makt

Fylkesmannen har blant annet gjort følgende observasjoner:

- Det mangler tydelige mål for arbeidet med utviklingshemmede i kommunen
- Det mangler nødvendige planer og rutiner for tjenester og miljøterapeutisk arbeid
- Det mangler stillingsinstrukser
- Det mangler kompetansekartlegging og systematisk opplæring og veiledning til personale – og det foreligger heller ikke planer for veiledning
- Det mangler kompetanse til å identifisere eventuell tvang
- Det mangler oppdateringer i fagpermer og miljøregler

Fylkesmannen påpeker at det er en sentral ledelsesoppgave å etablere og vedlikeholde en organisasjonskultur der kompetanseutvikling står sentralt. Svikter ledelsen her, kan det utvikle seg en

kultur der "hverdagstvang" aksepteres. Tilsynet avdekket at de som har ansvar for faglig veiledning og opplæring oppfatter å ha begrenset tid til faglig arbeid.

Konklusjon: "Kommunen sikrer ikke tjenestene slik at ulovlig bruk av tvang og makt ikke finner sted."

Blowing in the wind?

Denne tilsynsrapporten er ett eksempel i en lang, lang rekke av tilsynsrapporter der fylkesmennene slår fast at kommunen ikke sikrer at mennesker med utviklingshemning får de tjenester de har krav på og at det brukes tvang i strid med gjeldende lovregler. Også i denne rapporten er det særlig ledelsens manglende oppfølging av lovpålagte oppgaver som står i fokus.

Hvor mange slike rapporter skal vi måtte lese?

Advokat Petter Kramås

Regjeringen blander fag og politikk

I likhet med flere stortingsrepresentanter, tillitsvalgte i ansattes organisasjoner og ikke minst mennesker med utviklingshemning selv og deres pårørende, engasjerer bystyremedlem i Oslo, Ivar Johansen (SV), seg også i oppnevningen av utvalget som BLD har oppnevnt for å sikre grunnleggende rettigheter for mennesker med utviklingshemning.

Utvalgsleder Osmund Kaldheim (H) er blant de tre representantene som har partiboka i orden. (Foto: Spekterfoto)

På sin nettside www.ivarjohansen.no skriver bystyrepolitikerens i Oslo om sin tidligere tro på at et regjeringsskifte skulle bety en annen politikk, men også en annen måte å styre landet på. Han viser samtidig til Arbeiderpartiet som tidligere fikk kritikk for å oppnevne og ansette sine egne i sentrale posisjoner. -Det kan være riktig eller uriktig, men jeg forventer da i alle fall at Høyre og Fremskrittspartiet i regjeringssposisjon opptrer annerledes. At det er samsvar mellom ord og handling.

Johansen viser til at utvalget nevnt innledningsvis er sammensatt av ni deltakere. - Helt berettiget har mange stilt spørsmål ved hvorfor to grupper som opplagt har viktig kunnskap å bidra med ikke er representert: Representanter for ansatte-miljøene og viktigst: brukerne/pårørende som for eksempel Norsk Forbund for Utviklingshemmede. Jeg skal likevel la den diskusjonen ligge.

I stedet spør Ivar Johansen seg: Hvorfor skal man partipolisere et viktig utvalgsarbeid som dette? Hvorfor kan ikke slike

utvalg være sammensatt på rent faglig grunnlag? Og for all del: I de fleste sammenhenger representerer brukererfaring faglighet, vel så mye som personer med høyere utdanning. Et fagutvalg utreder, uten å skjele til ideologi og partiprogrammer, og leverer selvsagt sin utredning til det politiske organ: Regjering, departement, Stortinget, byrådet, bystyret osv. Så kan det naturligvis i noen utredningsutvalg være klokt med bred politisk forankring, men da må det nettopp være politisk bredde i sammensetningen.

Ikke bare blander Regjeringen i denne saken sammen fag og politikk. De håndplukker også sine egne. Tre av utvalgets ni medlemmer er partipolitisk oppnevnt, men kun fra regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet. Utvalgsleder Osmund Kaldheim (bildet), Sissel Stenberg og Rune Øygarden hadde alle partiboka i orden. Om Fr.P. og Høyre ønsker å vite hva partimedlemmer mener, finnes det kanskje bedre løsninger enn å putte dem inn i et offentlig fagutvalg?

NFU-nei til å delta i referansegruppe

Da NFU takket nei til å sitte i Kaldheimutvalgets referansegruppe, var det ikke et ønske om alternative dialogformer. Vi takker nei til å sitte i referansegruppen fordi vi ikke vil støtte opp om utvalgets arbeid.

Det skriver Jens Petter Gitlesen i et brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne som er lagt ut på www.nfunorge.org

Han viser samtidig til at han de siste 20 årene ikke kan komme på et eneste offentlig utvalg som har behandlet befolkningsgrupper, der befolkningsgruppen ikke er representert. -Når Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet endrer denne praksisen, så er det ingen som kan nekte dem det. Men NFU vil ikke støtte opp under et utvalgsarbeid på disse premissene.

Gitlesen viser ellers til at forbundet selvsagt ikke vil boikotte eventuelle henvendelser fra utvalget. I et brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet påpeker han at disse vil bli behandlet på samme måte som andre henvendelser på ikke prioriterte områder. Vi regner med at det blir en god høringsfrist på utvalgets innstilling og vil prioritere den høringen. NFU vil ellers prioritere eget arbeid for å finne gode løsninger på hvordan en kan sikre politiske målsettinger, lovverkets formål og våre internasjonale forpliktelser i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Hele brevet er lagt ut på www.nfunorge.org

Takket nei til plass i referansegruppen

Likestillings- og diskrimineringsombudet har takket nei til deltakelse i Kaldheimutvalgets referansegruppe.

15. januar var det første møtet i referansegruppen til Kaldheim-utvalget som skal sikre utviklingshemmedes lovfestede rettigheter. Svært mange var invitert, blant annet Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Likestillingsombud Sunniva Ørstavik (bildet) takket imidlertid nei til deltakelse. I et brev til BLD begrunnet hun det med at "Vi ønsker derfor ikke delta i referansegruppen for et utvalg som vi mener mangler den nødvendige legitimitet et så viktig mandat krever".

Ingen plikt å bruke overgrepseilederen

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) pålegger ikke kommunene og institusjonene å ta i bruk den nye veilederen som forteller ansatte hva de skal gjøre når de frykter at mennesker med utviklingshemning utsettes for seksuelle overgrep. I stedet nøyer departementet seg med å oppfordre kommunene og institusjonene til å følge retningslinjene i veilederen i stedet for å kreve at de innfører rutiner for hvordan dette vanskelige området skal håndteres.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen mener at det i utgangspunktet er bra at den lenge etterlengtede veilederen er kommet. Han tror likevel ikke at den kommer til å fungere mer enn som en grei sjekkliste. – Det er skuffende at den ikke viser til flere konkrete tiltak for å forhindre overgrep, fjerning av bevis, forsøk på å påvirke vitner eller at kommunen selv tar initiativ til å drive etterforskning. Alt dette er selvsagt forbudt. I befolkningen for øvrig ville ofre for overgrep selv eller deres bistandsadvokater reagert sterkt når dette skjer – men det gjør ikke nødvendigvis personer med utviklingshemning.

NFU kjenner tvert imot til flere saker der kommuneadvokater har presset pårørende til ikke å gå til anmeldelse. – Det finnes heller ingen kontroll med hvorvidt prosedyrene som skal følges ved seksuelle overgrep blir fulgt opp overfor mennesker med utviklingshemning – som mer enn noen trenger det. Veilederen kommer trolig heller ikke til å bidra til dette. Folk flest vet at voldtekt er en forbrytelse som skal anmeldes – og har ikke behov for mer informasjon om at det skal gjøres.

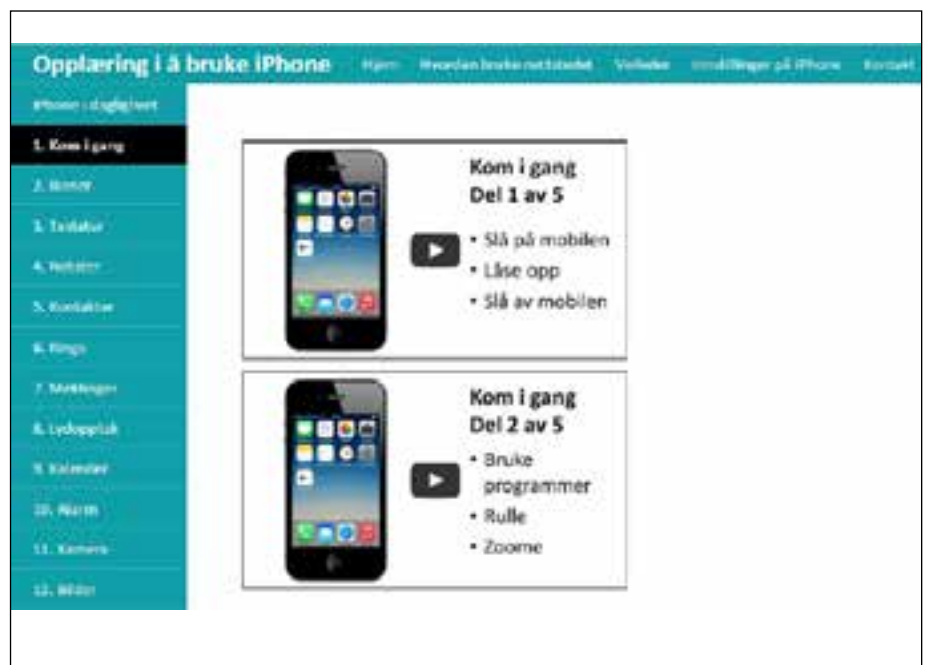
Til skuffen

Gitlesen synes det er fint at veilederen er lettlest og at brukere har vært trukket inn i arbeidet med den. – Hvis denne veilederen blir løftet fram og får fokus – kan den i tillegg til bevisstgjøring fungere som et virkemiddel til opplæring og bli et verktøy som kan sikre at tiltakene som blir anbefalt, følges opp. Jeg tror dessverre at det likevel er stor fare for at dette er et nytt eksempel av mange på offentlige publikasjoner som blir liggende i en skuff, sier Jens Petter Gitlesen.

Mestring med mobil

Nettstedet www.iphone-kurs.no er utviklet i prosjektet «Mestring med mobil».

Her er det instruksjonsfilmer i 12 temaer for å komme godt i gang med å bruke iPhone. Det er opplæring i ikoner, navigering, bruk av tastatur og ringefunksjon, samt funksjoner som følger med mobiltelefonen når man kjøper den. Disse er notater, kontakter, meldinger, lydopptak, kalender, alarm, kamera og bruk av bilder.

Dessuten er det filmer som viser eksempler på nyttig bruk av iPhone i dagliglivet.

Veileder

Det er også en veileder for dem som skal hjelpe andre med å lære å bruke iPhone. Her foreslås det er strukturert opplegg for opplæringen. Det forklares også hvordan man kan hjelpe andre selv om ikke alt i filmene er helt likt på «elevens» iPhone.

Dessuten er det en presentasjon om innstillinger på iPhone. Slike innstillinger kan gjøre det lettere å bruke telefonen.

Målgrupper

Den primære målgruppen i prosjektet var mennesker med utviklingshemning. Filmene er testet ut på den primære målgruppen. Mange andre kan også ha nytte av filmene og nettstedet. Mer informasjon om prosjektet fins på www.karde.no/mestring-med-mobil_norsk.html.

Prosjektet ble støttet av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering med Extra-midler. NFU var prosjekteier. Karde AS lagde filmene og nettstedet. Prosjektet ble avsluttet i desember 2014.

Diakon Ole Hafjell akkompagnerte Rikke Knotten som sang under «Åpen post» denne kvelden.

Vakre toner fra Clas Linjem.

Månedlige sangkvelder for Våler kirke

Sang og musikk hører hjemme i kirken og mange steder arbeides det med å gi de som liker det et ekstra tilbud utenom de vanlige gudstjenestene.

Åse Marie Holm fra menighetsrådet laget kveldsmaten.

I Våler kirke i Vestfold er sangkvelder spesielt rettet mot mennesker med utviklingshemning blitt en tradisjon. Her møtes de sangglade både fra egen og andre omkringliggende kommuner en gang i måneden. Der synger de mange kjente sanger og salmer over temaer som gjerne følger de ulike årstidene.

SFA deltok nylig som observatør en slik kveld, og fulgte i hælene på diakon Ole Hafjell som er primus motor for disse populære møtene, som i gjennomsnitt samler godt og vel 20 deltakere pluss ledsagere. Vi var ute i god tid, og ble først møtt av de to musikerne Egil Rønning og Clas Linjem i det store, enkle og vakre kirkerommet. Gitaren og saksfonen ble behørig stemt før de øvde litt sammen på sangene som stod på programmet denne kvelden. Ole Hafjell dukket deretter opp og løp siden litt frem og tilbake mellom kirkerommet og kjøkkenet der han bistod Åse Marie Holm fra menighetsrådet. Hun tok sin tørn med å forberede det felles aftensmåltidet som del-

Jostein Ekstrøm Le Maire på talerstolen.

Ole Kristian Egge gleder mange med sitt trekkspill.

Deltakerne bruker mye tid på allsang.

takerne alltid får servert og spiser i fellesskap før de kjøres hjem.

Også denne kvelden dukket det som vanlig opp drøyt et par titalls mennesker som etter gjensynsgleden å dømme åpenbart kjente hverandre godt. De stod i ring og sang – akkompagnert både av de to musikerne og Ole Hafjell selv, som hadde tatt med gitaren. Etter en kort andakt kunne deltakere som ville (og det var så å si alle) ta ordet i «Åpen post». Her fortalte de om små og store hendelser som var hendt siden sist. De formidlet betraktninger og refleksjoner som i det store og hele gjenspeilet hvor-

dan livet og hverdag-en farer med oss alle på godt og vondt. Jostein Ekstrøm le Maire valgte imidlertid å løfte blikket med sitt fokus på den problematiske verdenssituasjonen før den fine, nære og stemningsfulle stunden ble avsluttet med lystenning i lysgloben.

Til slutt samlet deltakerne seg til sosialt fellesskap rundt det bugnende aftensbordet. Etter bordbønnen gikk praten livlig og de nybakte kakene og rundstykkene ned på høykant før det var tid for å dra hjem.

bmk

Hvem jeg er og hva jeg vil

Ovennevnte er tittel på et fint hefte om enkeltmenneskets behov og rett til å praktisere sin tro eller livssyn – alene eller i fellesskap med andre.

Heftet har lettlest tekst, oversiktlig layout, svært gode og informative bilder av Marianne Lind, og er utgitt i samarbeid mellom NFU, Kirkerådet for Den norske kirke og Kristelig Studieforbund. Det består av 14 temaer som kan brukes som utgangspunkt for bevisstgjøring og samtale med tjenestemottaker alene eller i en studiegruppe med flere.

Heftet kom ut i 2014. Bakgrunnen var blant annet Grunnlovens paragraf 16 som handler om retten til fri religionsutøvelse. De som ønsker flere eksemplarer kan enten laste det ned fra www.deltakelse.no eller kjøpe heftet i papirformat gjennom NFUs nettbutikk (se side 44).

Veiledningshefte

Borg bispedømmeråd har i samarbeid med Fredrikstad, Moss og Lørenskog kommuner laget veiledningsheftet «Retten til å praktisere tro- og livssyn – Hvordan kartlegge tjenestemottakers ønsker og behov?» Heftet er en veileder som kan bidra til kvalitetssikring av kartleggingsamtalen mellom tjenesteyter og tjenestemottaker. Målgruppen er – som tittelen dermed indikerer – alle som gir og mottar helse- og omsorgstjenester og deres pårørende.

Også dette heftet kan lastes ned på www.deltakelse.no Prosjektleder og spesialprest Tor Ivar Torgauten, Borg bispedømmeråd, kan gi mer informasjon om begge heftene på tit@kirken.no

SAFO – Ung og etterspurt

I 2015 fyller SAFO 20 år! Gratulerer til alle dere i NFU som har deltatt og deltar i samarbeidet!

VIGDIS ENDAL, DAGLIG LEDER

SAFO ble etablert i 1995, da Norges Handikapforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede og Norges Blindeforbund inngikk et formelt samarbeid. Vi fikk i tillegg med Foreningen Norges Døvblinde i samarbeidet i 1997. Blindeforbundet gikk ut av SAFO i 2008.

I starten var samarbeidet sporadisk, men har blitt tettere i årene som har gått. Noe av årsaken er at myndighetene i større grad har henvendt seg til paraplyorganisasjoner i politiske saker. SAFO har blitt en paraplyorganisasjon, men vi er det på vår egen måte: Det er organisasjonene som er de viktige aktørene, det er organisasjonene som skal synes.

Vi arbeider etter konsensus-prinsippet, og sikrer oss at organisasjonene er selvstendige, og ikke blir «overkjørt» av et flertall fra de andre. Det vi er enige om, kan vi samarbeide om hvis vi ønsker. Det vi ikke er enige om, arbeider organisasjonene med hver for seg.

Selv om vi er liten som paraply, er SAFO en stor aktør på arenaene som gjelder politikk for mennesker med funksjonsnedsettelse. På SAFO-konferansen ble vi igjen fra politisk hold omtalt som ideologisk sterke, tydelige og konstruktive i å bidra til løsninger på krevende spørsmål.

Som 20-åring er SAFO relativt ung og veldig ettertraktet. Brukermedvirkning som fenomen har økt betraktelig, og vi får i dag svært mange henvendelser om å stille representanter til ulike arbeidsgrupper, råd og utvalg.

Og som 20-åringer flest, er SAFO også opptatt av å se framover. Vi organiserer oss nærmere organisasjonenes strukturer, for å sikre sterk forankring i organisasjonene rundt i landet. Derfor var det ekstra flott at 25 av de vel 60 deltakerne på konferansen var fra NFU, og at nesten alle fylkeslagene var representert på SAFO-konferansen i år.

Kommunereformen, som var hovedtema på konferansen, vil få konsekvenser for hele befolkningen. Kanskje mer for innbyggere med funksjonsnedsettelse enn for andre. Organisasjonene må igjen være på vakt og være med å passe på at likestilling og samfunnsdeltakelse blir holdt høyt gjennom reformen. FN-konvensjonens rettigheter må bli respektert og oppfylt. Her har vi mye å stå sammen om framover!

*Vigdis Endal
Daglig leder*

Vigdis Endal

Ledsager

Den danske regjeringen avviste nylig å prioritere penger som ville sikret mennesker med utviklingshemning og andre med funksjonsnedsettelse en ordning som gir rett til 15 timers individuell ledsagelse pr. måned. Lederen av NFUs søsterorganisasjon, Sytten Kristensen i LEV, oppfordrer til at de som har rett til ledsager etter nåværende regler, nå må bombardere kommunene med konkrete søknader. - Dette gjelder også om kommunen eller bofellesskapet påstår at man ikke har krav på det. Allerede nå kan det for eksempel søkes om ledsagerhjelp i forbindelse med sommerferien, deltakelse i en årlig festival, utflykt til dyrehage, den ukentlige turen i svømmehallen osv. Hvis kommunen avslår, må det klages og avgjørelsen ankes. Hovedbudskapet fra Kristensen er altså: Søk, søk og søk igjen!

(Kilde: Tidsskriftet LEV, desember 2014)

Følelser

Heftet «Følelser, kropp og samspill» fokuserer på hvordan man kan bruke metoder som tar hensyn til funksjonsnivå, følelsesmessig modning og ulike måter å lære på. Heftet kan brukes som utgangspunkt for læring og inneholder rollespill, leker, historier mm. Det kan brukes i skoler, familier, bofellesskap, arbeidsplasser og i er lagt ut på www.helsedirektoratet.no

Bergen

Bergen kommune har nylig sendt ut første nummer av «Info-posten» med oversikt over sine mange, varierte aktivitets- og kulturtilbud som er tilrettelagt for innbyggere med utviklingshemning i 2015. Info-posten kommer ut en gang i måneden og er lagt ut på ww.bergen.kommune.no

Artikkel

Artikkelen «Segregeringstid og integreringstid – om selvforvaltningens kår innenfor HVPU og dagens åpne omsorg» i Fontene forskning 2/14 handler om utviklingshemning og hverdagsliv i fortid og nåtid. Her retter seniorforsker Anna Kittelsaa ved NTNU Samfunnsforskning og førsteamanuensis Bjørn-Eirik Johnsen ved Høgskolen i Harstad søkelyset på opplevelsen til en eldre og en yngre kvinne med utviklingshemning.

Artikkelen bygger på livshistorieintervju og feltarbeid. På tross av store forskjeller i erfaringene avslører en sammenlikning av fortellingene også likheter. Sårende bemerkninger og segregerte tilbud er to av fenomenene som blir drøftet i lys av teorier om makt og identitet. Diskusjonene avdekker blant annet hvordan de to kvinnene aktivt forsværer sine ideer om likeverd og medborgerskap.

Praksis

En gruppe ungdomsskoleelever med ulike former for kognitive vansker i Gentofte i Danmark fikk nylig all undervisning på Gentofte sykehus. Noen arbeidet med post, andre med tekniske hjelpemidler, mens atter andre fikk praksis innen rengjøring eller på sykehusets kjøkken.

Målet med prosjektet er at de etter endt skolegang skal kunne sluses inn på arbeidsmarkedet i et av KLAP-prosjektets jobbtillbud for mennesker med utviklingshemning. Interesserte kan lese mer om dette tilrettelagte opplærings tilbudet i en reportasje på www.lev.dk KLAP-prosjektet ble for øvrig presentert i en omfattende reportasje i SFA 3/12 s. 22.

Selvbestemmelse

«Selvbestemmelse og medborgerskap for mennesker med utviklingshemning; et livsløpsperspektiv» er tittelen på en prosjektrapport (nr. 8/2014) utgitt av Universitetet i Nordland, som Johans Tveit Sandvin og Gunn Strand Hutchinson nylig har fullført på oppdrag fra og finansiert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Rapporten bygger på en studie av hvordan ulike livsbetingelser påvirker utviklingshemmedes muligheter for selvbestemmelse og medborgerskap. Den handler blant annet om hvordan disse livsbetingelsene er påvirket av politiske reformprosesser. Studien er basert på livshistorieintervjuer med personer i 20-, 40- og 60 årene.

I sammendraget viser de to forfatterne blant annet til at selvbestemmelse og medborgerskap for mennesker med utviklingshemning har økt. De tror at det er de sosiale og relasjonelle aspektene ved levekårene som har hatt den mest direkte betydningen.

Rapporten har ISSN 1892-476X og ISBN 978-82-7314-743-1

NAKU

Siste utgave (4/14) av tidsskriftet «Utvikling» som gis ut av Nasjonalt kompetansesenter om utvikling (NAKU) er i sin helhet viet utvalget som BLD har oppnevnt som skal foreslå tiltak som styrker grunnleggende rettigheter til personer med utviklingshemning. Tidsskriftet er lagt ut i sin helhet på www.naku.no

EMPO TV

Empo tv skal lage en serie om mennesker med utviklingshemning som driver med noe som er utenom det vanlige, om det er på jobb, i fritiden, eller om det er en spennende prosjekt. Les mer på www.empotv.no

Konkurs

Fremskrittspartiet sikret Special Olympics Norge (SON) to millioner kroner i statsstøtte. Nå er idrettsorganisasjonen slått konkurs etter å ha vært ute av stand til å betale en regning fra kemneren i Oslo på 780 000 kroner. I innstillingen fra Stortingets familie- og kulturkomité om endringer i 2014-statsbudsjettet, står det at departementet har omdisponert statsstøtten SON ble tildelt i juni. Nå får Norges Idrettsforbund millionene i stedet. SFA omtalt denne saken både i SFA4 og 5 i 2014. Se også s 12.

Spesialundervisning

I 2014 fikk 7 prosent av landets grunnskoleelever spesialundervisning. Tallet har falt med 12 prosent siden 2014. Det er små variasjoner. I Nordland er andelen høyest med 10,1 prosent, mens den er 7,1 i Østfold, Akershus og Oslo. Antallet øker desto høyere klassetrinn elevene går på. (Kilde: NTB)

Livsstil

«Livsstil – et spørsmål om valg» – er tittelen på et kurs Samordningsrådet (SOR) arrangerer i Bergen 4. og 5. mai. Her skal fokuset rettes på sunne og aktive liv for mennesker med utviklingshemning. Les mer på www.samordningsra-det.no

Nettbrett

Inspiration Maps er en tankekart-app der du kan legge inn både bilde, video, tekst og tale. Den egner seg for alle elever, men særlig for de som har flere typer læreversker. Interesserte kan lese mer på www.statped.no

Temaside

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har gitt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i oppdrag å følge opp loven om råd for personer med nedsatt funksjonsevne og gi veiledning og informasjon til rådene. Deltasenteret har i tråd med dette utviklet en egen temaside som har fått tittelen «Råd for personer med nedsatt funksjonsevne». Her er det lagt ut informasjon om rådernes arbeidsområde, tips til organisering av rådsarbeidet og eksempler fra rådsarbeid. Les mer på Deltasenterets nettsider www.bufetat.no/bufdir/deltasenteret/

EMPO radio!

Medarbeiderne i Empo TV starter opp med radiosendinger i 2015 som vil bli lagt ut på emp.no/web-tv. Da vil lytterne få det siste innen nyheter og sport i tillegg til mye annen informasjon. De ansatte på Empo TV kan mye om mange spennende temaer mange av oss ikke en gang visste at vi interesserte oss for. Les mer på www.emp.no

Studietur

Utviklingsenheten «Skap gode dager» i Helse-, sosial- og omsorg i Drammen arrangerte nylig studietur til København for å se på boligløsninger for mennesker med utviklingshemning. Formålet var å utforske og bli kjent med løsninger innenfor bolig og aktivitet som København kommune har valgt for mennesker med nedsatt funksjonsevne, herunder vår målgruppe. Delegasjonen var på 27 personer.

Like tøvete

Blant de tre oppgavene som ble vurdert til Harstad sparebanks første pris for årets beste bachelor-oppgave ved Institutt for helse og sosialfag ved Høgskolen i Harstad, var «Forelska Utviklingshemmede er like tøvete som oss» av studentene Cecilie Starheim, Connie Heim, Bente Flåtten Aslaksen og Andrea Berg Johnsen. Flott jobbet – selv om det var forfatteren av en oppgave om sykepleieres bidrag til mestring hos pasienter med kreftrelatert fatigue som stakk av med seieren.

Fastleger

Norske fastleger har varierende kompetanse på hvordan de skal håndtere psykisk sykdom hos pasienter med utviklingshemning. Det viser avhandlingen til Terje Fredheim ved Sykehuset Innlandet som disputerte ved Universitetet i Oslo i desember. Her kommer det blant meget annet fram at hver av landets fastleger i snitt har fire til syv pasienter med samtidig utviklingshemning og psykisk lidelse. Fredheim påpeker blant annet at det i syv år har ligget et nettkurs om psykiske lidelser blant personer med utviklingshemning på Legeforeningens side, men at det kun er blitt gjennomført av under en prosent av landets fastleger. Det står mer om Fredheims avhandling på www.dagens-medisin.no

Starthjelp

Det å få et barn med funksjonsnedsettelse får konsekvenser for hele familien. Det stilles store krav til det å være foreldre, ta seg av barnet og forholde seg til hjelpeapparatet som oftest er ukjent for de fleste. Oslo Universitetssykehus tilbyr derfor starthjelp. Målet med dette tiltaket er at foreldre som har barn fra 0 til 6 år med funksjonsnedsettelse skal lære mer om sin nye hverdag gjennom faglige foredrag og ved samtaler med andre foreldre i samme situasjon.

Det står mer på www.nnds.no

Idrett

Norges Idrettsforbund (NIF) har en egen kalender med idrettsarrangementer, kurs, konferanser, temakvelder og arrangementer med spesielt fokus på idrett for utøvere med funksjonsnedsettelse. Interesserte kan følge med på facebook: Idrett for funksjonshemmede – funksidrett. Mer informasjon på www.idrett.no (funksidrett). Det står mer om NIF på s. 12.

Blåreseptordningen

For brukere som har blå resept på inkontinensutstyr, vil ikke truser, kompresser, saltvann eller truseinnlegg dekkes av folketrygden etter 1. januar 2015.

Stortinget har i Statsbudsjettet for 2015 vedtatt at noe forbruksmateriell ikke lenger skal dekkes av blåreseptordningen fra 1. januar i år. Bakgrunnen for dette, er at produktene ikke anses som medisinsk nødvendige produkter for brukergruppen. På høyre side under «Relatert informasjon» på nettsiden www.helfo.no om denne saken er det lagt ut en oversikt over hvilke varenumre som blir tatt bort fra de ulike produkt- og prislistene fra og med ovennevnte dato.

Uføretrygd

Med den nye uføretrygden vil trygdeytelsene fra nå av skattes som lønnsinntekt. – Husk å sjekke at tallene i skattetrekksmeldingen din stemmer. Da får vi et best mulig grunnlag til å beregne riktig skatt, oppfordrer Skatteetaten.

Fra og med 1. januar 2015 het uførepensjon fra Nav uføretrygd. Fra samme dato økte både uføretrygden og skatten for trygdemottakere.

Dette skyldes at uføretrygden fra Nav og uføreytelser fra andre ordninger nå skal skattlegges på samme måte som lønnsinntekt. Hensikten er at det skal bli enklere å sammenlikne og kombinere lønn og trygd, slik at det blir tilsvarende enkelt å forutsi både inntekt, skattetrekk og eventuelt reduksjon av trygdeutbetalingen.

De aller fleste vil komme omtrent likt eller bedre ut som følge av den nye ordningen, men for uføre med høy gjeld, kan noen komme noe dårligere ut. Stortinget har derfor vedtatt en treårig overgangsordning som til neste år kan gi inntil 100 000 kroner i skattefradrag.

Diskriminering

Drammen kommune er klaget inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet. Bakgrunnen er at kommunen gir barn som går i spesialskolen i kommunen midler til assistent på SFO mens elever som har valgt nærskolen, ikke får det.

Hurum

Hurum kommune fikk eiendommen «Fagerhøy» i gave fra Kjell Robert Noren i 2011. Noren hadde utviklingshemning. Han døde samme år, og i fjor bestemte kommunen seg for å selge eiendommen. Salget innbrakte 2,4 millioner kroner i kommunekassa.

Siden salget ble gjennomført har politikerne i Hurum ganske høylytt debattert hva pengene etter hussalget skal brukes til. Rådmannen foreslo at pengene skulle gå til nedbetaling av gjeld som kommunen allerede hadde stiftet i forbindelse med bygging av boliger for mennesker med utviklingshemning.

At beløpet i sin helhet skulle gå til nedbetaling av gjeld, falt de etterlatte etter Kjell Robert Noren tungt for brystet. Ansvarlig redaktør Svein Ove Isaksen har tidligere tatt saken opp på lederplass i Røyken og Hurums avis der han karakteriserte kommunens oppførsel som umoralsk.

Før jul tok han imidlertid opp saken på lederplass igjen – der han påpeker at fornuften til en viss grad kan sies å ha seiret i denne saken. – Politikerne har hele tiden støttet seg til formuleringer i gavedokumentet i den hensikt å bedre kommunens gjeldssituasjon. I stedet for å legge god moral til grunn har de støttet seg til finjuss og firkantede dokumenttolkninger. Lotteritilsynet har uttalt seg om saken to ganger, den første på sviktende grunnlag som siden ble endret da alle fakta kom på bordet.

Nå har kommunestyret vedtatt å sette pengesummen på fond, slik at den kan benyttes til sitt riktige og opprinnelige formål i framtida. Hele summen og avkastningen skal benyttes til vernet botilbud for personer med utviklingshemning i Hurum.

Det er gledelig å konstatere at fornuften har seiret i denne saken, men samtidig trist å måtte fastslå at det måtte hard kamp til for å få flertallet i kommunestyret til å forstå at det bør legges en viss ydmykhet for dagen når man mottar en gave fra en enkeltperson på 2,4 millioner kroner, skriver Svein Ove Isaksen.

NFU beklager

I disse dager har medlemmene mottatt faktura for innbetaling av medlemskontingenten for 2015. Fristen som står på fakturaen er 4.2.2015. Dette er selvfølgelig feil, og skyldes forsinkelser i utsendingen. Alle kan se bort fra denne fristen og betale innen 14 dager fra de mottok fakturaen.

Arbeid

I to år har arbeidsgiverorganisasjonen Spekter satset aktivt for å rekruttere arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne til 128 utlyste stillinger. Resultatet er nedslående. Ingen funksjonshemmede har fått ansettelse gjennom prosjektet. Ikke overraskende – med tanke på at sysselsettingen blant funksjonshemmede har gått ned – ikke opp – siden den første IA-avtalen ble inngått i 2001.

(Kilde: Fontene 8/2014)

Brukermakt

For mennesker med utviklingshemning og andre hjelpe-trengende i Oslo skal det flyttes makt - fra forvaltningen til den enkelte som trenger bistand.

På sin nettside www.ivarjohansen.no gir den utrettelige bystyrepresentanten for svakstilte grupper fra SV uttrykk for at et særs viktig punkt i den såkalte Munch-/Tøyenavtalen er at «det umiddelbart igangsettes et arbeid for å innføre fritt brukervalg på dagsenter-, bo- og omsorgstilbud for utviklingshemmede og andre hjelpetrengende som etter vedtak skal ha dette tilbudet.»

Dette betyr, ifølge Johansen, å flytte makt fra forvaltningen og til den hjelpetrengende selv eller dens pårørende. Og ikke minst: Det betyr at enkeltpersoner ikke lenger skal settes ut på anbud. For dagsenterplasser er oppstartsdato 1. april, mens tilsvarende for bo- og omsorgstilbudenes del nok tar noe lenger tid. Jeg vil anta at dette vil kunne være operativt tidlig i 2016. Men i mellomtiden er bydelene instruert om at den hjelpetrengende/pårørende skal ha fullt innsyn i saksdokumentene i egen sak, også taushetsbelagte informasjonen og det som defineres som «forretningshemmeligheter.»

Kommunens velferdsetat er nå i dialog med pårørende- og brukerorganisasjoner, bydelene og leverandørmarkedet for å utrede hvordan brukervalget kan innordnes. Les mer på ovennevnte nettside.

God Ask

«God ASK» er tittelen på veiledningsmaterieell som viser hvordan enkeltpersoner og barnehageansatte som jobber med barn mellom 2 og 6 år kan bli gode kommunikasjonspartnere for små barn som trenger alternativ og supplerende kommunikasjon. Materielet er nettbasert og består av filmer og korte videoklipp, instruksjoner, forklaringer, spørsmål til refleksjon og oppgaver. Det har vært til salgs i nettbutikken til Statped siden 1. januar i år. Les mer på www.statped.no

Stavanger

15 unge voksne med utviklingshemning er på plass i det nye bofellesskapet på Sørå bråde i Stavanger.

Dette bofellesskapet består av 16 leiligheter på 57 kvadratmeter hver – fordelt på to plan. I tillegg til leilighetene består det av fellesarealer for beboerne, fasiliteter for de totalt 53 ansatte pluss et gjesterom for pårørende på besøk. Toromsleilighetene på 57 m2 inneholder stue og kjøkken i åpen løsning, et soverom, bad og bod.

Dette omsorgsboligprosjektet er bare et i rekken av flere i Stavanger kommune som er bygget i strid med ansvarsreformens intensjoner om at det ikke skal bo flere enn seks personer under samme tak. NFU Stavanger lokallag har forgjeves protestert mot at politikerne i kommunen nok en gang har valgt å tilby sine innbyggere med utviklingshemning et institusjonsliknende botilbud.

Kragerø

Det ble debatt i kommunestyret i Kragerø om politikerne skulle behandle reguleringsplanen for omsorgsgettoen Eplehagen, som ble omtalt i SFA5/14, eller sende den tilbake til bygningsrådet.

Unni Wærstad fra Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, gikk i et engasjert innlegg mot bygging av nye omsorgsboliger på tomta. – Det vil bli den sjettede institusjonen innenfor 600 meter i dette området, påpekte hun.

Wærstad mente at en slik konsentrasjon av omsorgsboliger for mennesker med utviklingshemning er et brudd på ansvarsreformen. – Fagmiljøene følger med på hva Kragerø kommune gjør. Dere kan også respektere klagen fra vergene til beboerne i Eplehagen, sa Unni Wærstad, som ba om at hele saken ble revurdert. Helle Hogner (SV) støttet dette, og foreslo at saken ble sendt tilbake til bygningsrådet, og at det på nytt ble vurdert hva de planlagte boligene skal brukes til.

Men både bygningsrådsleder Trine Jørgensen (V) og medlem Iver Juel (Frp) signaliserte at bygningsrådet bare ville ta stilling til selve reguleringsplanen, og ikke hvem som skulle bo i boligene. Kommunestyret vedtok med én stemmes overvekt at planen ikke skulle sendes tilbake. Deretter ble den realitetsbehandlet, og vedtatt mot SVs ene stemme.

Rettsikkerhet

Vi registrerer en generell økning i antallet saker som har med rettsikkerhet ved bruk av makt og tvang overfor enkeltpersoner med utviklingshemning å gjøre. Det er likevel ingen indikasjon på økt tvangsbruk, men at det er en større bevissthet omkring rapportering og vedtak.

Det skriver fylkesmannen i Oslo og Akershus, som har laget en oversikt over antallet enkeltsaker som var til behandling i 2014 i forhold til året før. Oversikten er lagt ut på www.fylkesmannen.no/oslo-og-akershus

Ny uføretrygd

Mange hevder feilaktig at de er kommet dårligere ut etter trygdereformen. Flere frykter at de kommer dårligere ut. I en artikkel på NFUs nettside ser forbundsleder Jens Petter Gitlesen på hvordan endringen i uføretrygd påvirker økonomien til mennesker med utviklingshemning, og illustrerer dette med flere eksempler.

Han viser til at NFU har mottatt flere henvendelser om kraftig reduksjon i trygdeutbetalinger etter at den nye uføretrygden ble innført. I mange tilfeller skyldes reduksjonen et høyt skattetrekk. Det vil si at vedkommende vil få mye penger igjen på skatten. Med den nye trygden skal skatten betales over 10,5 måneder, mens den tidligere ble betalt over 11 måneder.

De aller fleste mennesker med utviklingshemning vil komme litt bedre ut som følge av endringene i uføretrygd. For de fleste vil endringene være små, skriver Jens Petter Gitlesen i sin orientering på www.nfunorge.org

Bilstønad

Mange mennesker med utviklingshemning og døvblinde har mistet støtten de tidligere fikk til bil. Regjeringen har fjernet støtten til de som ikke bruker bil i forbindelse med jobb eller utdanning.

Leder i Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget, Arve Kambe (H), viste i debatten om denne saken nylig til at det å ha bil i dag er noe som folk selv tar stilling til å ha. - Vi mener at skal en få støtte til å ha bil fra staten, så bør man ha et behov for det enten via en funksjonshemning eller fordi det er et godt tiltak for å ta utdanning eller komme inn i arbeidslivet, mente Kambe.

NFUs argumenter om at det i dag er mennesker med utviklingshemning som uten bil hverken vil komme seg ut i samfunnet eller kan ta seg ut på egen hånd, gjorde ikke inntrykk på stortingsflertallet.

Porsgrunn

Bystyresalen i Porsgrunn var fylt til randen nylig da Arbeiderpartiet inviterte til åpent møte med representanter for funksjonshemmedes organisasjoner i kommunen. Målet med møtet var å få innspill på hvordan kommunen kan bli mer inkluderende på ulike livsområder. Det står mer om hva som skjedde på møtet på http://www.pd.no/Ap_spurte_og_fikk_svar-5-40-3943.html

Barnevernet

Rapporten «Foreldre med kognitive vansker i møte med barnevernet» presenterer en studie av familier der en eller begge foreldre har utviklingshemning eller andre kognitive vansker.

Bakgrunn for studien er at kunnskapen om foreldre med slike utfordringer er svært begrenset. Det vil si: I Norge finnes det svært lite og nesten ingen ting av nyere dato. Internasjonalt derimot har temaet fått større oppmerksomhet. Den internasjonale litteraturen tyder imidlertid på at det er mye upløyd mark på dette feltet og at det er behov for en heving av kunnskapsgrunnlaget i norsk sammenheng.

Rapporten er utgitt av NTNU Samfunnsforskning og kan leses på www.bit.ly/1zILlco

Spesialundervisning

I Oslo vil stadig flere elever gå på spesialskole. Her er det ventelister for å komme bort fra normalklassen og inn i en gruppe eller skole med spesialopplegg. På landsbasis er antallet elever som får spesialundervisning derimot på vei nedover.

I hovedstaden har antallet elever som søker seg til spesialskoler og spesialgrupper økt med 10 prosent på et år. På landsbasis er det imidlertid 3000 færre elever i år som får spesialundervisning sammenliknet med toppåret 2011. Et eksempel er Dovre kommune i Oppland der antallet elever med spesialundervisning er halvert på et år.

Økningen i Oslo har fått politikere og skolefolk til å klø seg i hodet ettersom det de siste årene har vært et politisk ønske å få andelen ned.

Det står mer om antallet færre elever som får spesialundervisning, om økningen i Oslo og spesielt reduksjonen i Dovre kommune i www.utdanningsnytt.no.

TT I Oslo

Foreldre med en sterkt funksjonshemmet datter i Oslo opplever stadig at TT-leverandøren Samres ved forsinkelser endrer tidspunktene for «avtalt henting», og at det dermed gis inntrykk av at det likevel ikke er forsinkelser.

- Foreldrene er svært konkrete i sin dokumentasjon, og jeg har ikke noen grunn til å tro at faktaene ikke stemmer. I så fall beskriver dette en triksing med bestillingene som bidrar til at rapporter/statistikk for måloppnåelse i forhold til firmaets avtale med Oslo kommune framstår som mer gunstige enn virkeligheten.

SVs bystyrerepresentant Ivar Johansen som tar saken opp med byrådet, som bes besvare følgende spørsmål overfor bystyret: Anses dette akseptabelt? Foranlediger dette noen tiltak overfor leverandøren?

Det står mer om denne saken på Johansens nettside www.ivarjohansen.no

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Kursbevis kr. 10,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 25,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Pins kr 25,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-
(F oreløpig utsolgt)

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Hvem jeg er
og hva jeg vil

Fra foreldrehjem til
eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Pengene mine
kr. 75,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Klepsvik & sønn as Sund senter, 5382 Skogsvåg Tlf. 56 33 81 90	Brdr. Stenskjær AS Støtter NFU's arbeid
 Sandnes Kommune Telefon 51 97 50 00 http://www.sandnes.kommune.no	Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen 24, 2030 Nannestad Tlf: 66 10 52 35

 PRIMA

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00
prima@prima-as.no www.prima-as.no

SKIBYGG

Ski Bygg AS
Kjeppstadveien 44, 1400 Ski
Tlf. 64 85 46 00
www.skibbygg.no
Åpent 7-18 (9-15)
Kjøkkenavd: 9-18 (9-15)

FRAMSKOLEN
på Vallersund Gård
vallersund.camphill.no/framskolen

Norsk Protein
- ledd i næringskjeden

Tlf. 51 46 24 00
www.uninor.no

BLI MED PÅ EN UNIK
FERIETUR
SOMMER & VINTERTUR - HELLAS - MALTA - NORGE
— 40 —
WWW.UNIKFERIE.NO ELLER RING 976 96 984

Bliv med og nyt livet på
Casas Heddy Lanzarote

- Underholdning / turer med egen buss og guide
- Trening / trenrom
- Behandling / velvære
- Bagasje levert på rommet
- 2 varme svømmebassenger

 CASAS HEDDY
Trening, velvære og opplevelser
i trygge, sosiale omgivelser
Lanzarote, Kanariøyene

Tlf. 33 39 24 00
www.casasheddy.no
booking@casasheddy.com
Følg oss på Facebook

PEDER MORSET folkehøgskole

40 elever med lettere utviklingshemming og 28 elever uten.

LIKEVERD - INKLUDERING
MANGFOLD - FELLESSKAP

www.pedermorset.no
facebook.com/pedermorset

Norges eneste **MDT** -folkehøgskole

Søknadsfrist 1 nov 2015

MESTRINGS- OG
LÆRINGSSENTERET

Ferie, fritid og kulturtilbud

VI BYR PÅ EN OPPLEVELSESRIK FERIE! www.mlsenteret.no

Du betaler 850,- pr. døgn. Samme pris for ledsager. Dette dekker alle oppholdsutgifter og aktiviteter. Har du spørsmål? Kontakt ML-senteret: Tlf. 902 90 045 E-post: asle@mlsenteret.no

Vi henter på flyplass (Trondheim Værnes) eller togstasjon (Levanger)

WOW REKLANE AS - WOW MEDIA LAB NO

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

ALURASER KORT OG LANG TYPE

MULTIKJELKE brukes sommer og vinter, som piggekjelke, pulk, sparkstøtting, joggevoignog fjellgeit

EXPLORER hånds sykkel, her med vinterkit .kan også leveres med hjelpemotor

BERKELBIKE, sykle med ben og armer = dobbel kraft. Som sykkel eller front til rullestol

www.aktiv-hjelpemidler.no

Tlf: Geirr 98239850.

e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

Lev livet.

BPA står for muligheten til å definere sin egen hverdag. Til å ta styring og delta aktivt i samfunnet. Borgerstyrt personlig assistanse er verktøyet som bidrar til at funksjonshemmede med assistansebehov kan leve frie og selvstendige liv, og selv ta ansvaret for sin egen tilværelse.

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Det er gjennom full likestilling og mulighet for deltakelse på alle samfunnsområder at hverdagen får mening.

BPA står for muligheten til å leve livet. Helt og fullt.

Kontakt oss

Forbundsleder
Jens Petter Gitlesen
 41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder
Bjug Ringstad
 61 17 28 00 / 91 81 87 00
bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng
 90 93 61 56
fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl
 95 08 03 27
eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide
 56 14 31 58 / 90 04 91 10
oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland
 53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal
 37 16 41 37 / 48 05 00 55
lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
 Utviklingshemmede
 Pb 8954 Youngstorget
 0028 Oslo

Besøksadresse:
 Youngstorget 2a, 7. etasje
 Telefon: 22 39 60 50
 Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
 c/o NFU
 Postboks 8954 Youngstorget
 0028 OSLO
 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
 v/Tove-Britt Henriksen
 Ignavn. 131
 1912 ENEBAKK
 64 92 62 53/90 83 93 80
tovebritt@tusker.no

NFU Østfold regionlag
 v/Anita Lyngmo
 Skonnertveien 3
 1659 TORP
 Mob 994 37 643
anitalyng@hotmail.com

NFU Hedmark fylkeslag
 v/Torill Vagstad
 Dagfinn Grønsetsvei 39
 2707 ELVERUM
 Mob 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag
 v/Staale Stampeløkken
 Hagehaugveien 2 A
 2613 LILLEHAMMER
 61 25 73 17/95 69 44 52
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
 v/Inger Tronrud
 Øvre Nordbergsv. 2
 3514 HØNEFOSS
 32 12 52 54/92 22 72 75
itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag
 Pb 14
 3276 SVARSTAD
 92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag
 v/Olav Haugerud
 Løkkebergveien 3
 3946 Porsgrunn
 35 55 90 69/90 63 65 08
olav.haug@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag
 v/Anne-Lise Løite
 Kobbervg. 1
 4820 Froland
 37 03 71 32/92 02 57 70
aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
 v/Jan G. Johannessen
 Hannevik Terrasse 41
 4613 KRISTIANSAND
 38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag
 Støperigt. 34
 4014 STAVANGER
 51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
 v/Geir Tore Søreide
 Havnahagen 19
 5419 FITJAR
 91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane
 v/Bente Underthun
 Furelia 21
 6823 SANDANE
 57 02 02 42/97 71 69 12
bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
 4017 Moa
 6048 ÅLESUND
 70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag
 v/Frode Strømman
 Njardarvollen 9
 7032 TRONDHEIM
 73 93 56 22 / 90 16 14 53
frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag
 v/Snorre Ness
 Postboks 183
 7801 NAMSOS
 74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag
 Postboks 843
 8001 BODØ
 75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag
 v/Anne Mari Bakken
 Dalnes
 9475 BORKENES
 Mob 916 98 512
anne.bakken@hih.no

NFU Finnmark fylkeslag
 v/Sigrid Sandbu
 Mostadfeltet
 9925 SVANVIK
 41 52 65 09
sigrid-su@hotmail.com

Festivalen med inkluderingsprofil

Tom Andre Sæter (til venstre), Marius Kristiansen og Kjell Grinden.

Den årlige Morodalsfestivalen i Nord-Odal har nå facebook-venner i over 50 land. Hvert år kommer det flere busslaster med festivaldeltakere fra inn og utland. I år kan publikum glede seg til et variert program med ulike musikalske

sjangre, en tydelig inkluderende profil og både norske og internasjonale stjerner på programmet.

De tre arrangørene Kjell Grinden, Marius Kristiansen og Tom Andre Sæter informerte om festivalen på NFUs leder-samling nylig. De understreket sin glede over å ha fått NFU som samarbeidspartner, og at Helena Wilberg i NFU Oslo fylkeslag nylig gikk inn i festivalstyret som nå teller 10 helårsentusiaster.

Årets festival går av stabelen 12. og 13. juni. Et nytt trekkplaster blir Moro-foto som er en «avlegger» av den spanske klubben for fotografer med utviklingshemning som hadde utstilling i tilknytning til festivalen i fjor. Odal fotoklubb ble inspirert av sine spanske «kolleger» og har etablert et liknende tilbud. Odølingene med utviklingshemning, øver seg nå på portretter som legges ut fortløpende på klubbens facebook-side. Disse vil bli presentert på

en utstilling ved årets festival.

Det hele starter som vanlig med foredrag på festivalområdets pub kvelden før, der tidligere statsminister Kåre Willoch og nåværende fylkesmann i Hedmark, Sigbjørn Johnsen, skal ha en samtale om inkludering. Dagen derpå skal Angelina, Plumbo, Jenny Jensen og Samspillsbandet i ilden i tillegg til det fantastiske nederlandske blues- og rockebandet United by Music, som tar turen tilbake til Nord-Odal etter suksessen i fjor.

De tre arrangørene understreket ellers sin glede over initiativet som NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen tok overfor lederen av Stortingets kulturkomité i fjor der de fikk informere om festivalen. Det resulterte i en bevilgning på 100 000 kroner!

bmk

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag

Advokat Kristin Kramås
kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 85 111

Advokat Petter Kramås
petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

